

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.
1900—1901.

*Vergadering van Vrijdag 26 October 1900, des avonds
te 7 $\frac{1}{2}$ uur.*

Voorzitter: Generaal BERGANSIUS.

De VOORZITTER, de vergadering openende, houdt de volgende toespraak :

Mijne Heeren!

Bij het openen van de eerste algemeene vergadering in het nieuwe leesjaar heet ik U welkom, en uit ik den wensch dat onze bijeenkomsten en werkzaamheden zullen strekken tot bevordering van het doel dat aan de Statuten der Vereeniging ten grondslag ligt.

Alvorens over te gaan tot behandeling van de aan de orde gestelde punten, moet ik in de eerste plaats vermelden dat het Bestuur vermeend heeft de tolk uwer gevoelens te mogen zijn door Hare Majesteit de Koningin, namens de leden der Vereeniging, zeer eerbiedig hulde te brengen bij gelegenheid van Hoogst-Derzelve verloving.

Het betrekkelijk schrijven en het daarop van wege Hare Majesteit ontvangen hoogst welwillend antwoord zullen ter kennis worden gebracht door opname in het Verslag. Intusschen zal zeker nu reeds door U met groote waardeering worden

vernomen, dat het Hare Majesteit behaagd heeft, bij Hoogst-
Derzelver dank de verzekering te doen voegen dat de hulde zeer
op prijs wordt gesteld. (*Toejuichingen.*)

De brieven waren van den volgenden inhoud :

Aan

HARE MAJESTEIT DE KONINGIN.

Mevrouw!

»Instemmende met de vreugde en de belangstelling van het
Nederlandsche Volk, vervullen wij de hoogst eervolle taak
Uwer Majesteit, uit naam van de ruim 2000 leden der Ver-
eeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, met diepen
eerbied hulde te brengen bij gelegenheid van Hoogst-Derzelver
verloving met Zijne Hoogheid Hertog Hendrik van Mecklen-
burg—Schwerin.

Met vernieuwde verzekering van ons aller voortdurende en
onwankelbare gehechtheid, uiten wij als trouwe onderdanen
van Uwe Majesteit, tevens eerbiediglijk den oprechten en
hartelijken wensch, dat deze zoo gewichtige en heugelijke ge-
beurtenis moge strekken tot welzijn van Uwe Majesteit, Hoogst-
Derzelver Huis en het Nederlandsche Volk.”

Het Bestuur der Vereeniging
ter beoefening van de Krijgswetenschap.

(*Volgen de handteekeningen van de Bestuursleden.*)

'S-GRAVENHAGE, 19 Oct. 1900.

Secretarie
van
H. M. de Koningin.

N°. 2227.

HET LOO, 23 October 1900.

»Ingevolge de bevelen van Hare Majesteit de Koningin
heb ik de eer der Vereeniging ter beoefening van de Krijgs-
wetenschap te 's-Gravenhage Hoogst-Derzelver dank te be-
tuigen voor de gelukwensen Harer Majesteit aangeboden ter
gelegenheid van Hoogst-Derzelver verloving met Zijne Hoog-
heid Hertog Hendrik van Mecklenburg—Schwerin.

De door voormelde Vereeniging aangeboden hulde werd door Hare Majesteit zeer op prijs gesteld."

De Particulier Secretaris
van H. M. de Koningin,
(w. g.) A. VAN DER STAAL.

In de tweede plaats M. H. moet ik U tot mijn leedwezen mededeelen, dat sedert ons laatste samenzijn twee leden in Atjeh in 's Lands dienst zijn bezweken, namelijk de 1e Luitenant der maréchaussée J. C. A. Fischer en de Kaptitein der Infanterie A. J. P. Kessler. De eerste een jong en veelbelovend officier sneuvelde op 1 Juni jl. in Lhong, terwijl de tweede, na reeds vroeger herhaaldelijk gewond te zijn geweest, den 23n September jl. aan zijn opnieuw bekomen wonden is overleden. Het Nederlandsch-Indisch leger verliest in hen twee dappere officieren, aan wier nagedachtenis hulde wordt gebracht en wier namen onder No. 36 en 37 zijn geplaatst op de eerelijst van gesneuvelde leden der Vereeniging.

Thans overgaande tot behandeling van de punten op het Convocatie-biljet vermeld, is aan de orde punt 1°. »ballotage van candidaten." Beleefd verzoek ik de heeren Van Dam en Aberson met mij het bureau van stemopneming te willen uitmaken, ook voor de stemmingen, die het gevolg zullen zijn van punt 4 en 5.

De uitslag der ballotage is, dat met algemeene stemmen als leden zijn toegelaten de heeren: C. G. Bach, E. L. A. Bouman, J. D. Ph. Bouman, E. Franssen, F. W. Hering, M. J. van Lakerveld, J. W. P. van der Rest, G. A. Scheffer, C. Schultz, E. Sieburgh, G. K. W. T. de Vajnes van Brakell Buijs, J. H. van Velt-huyzen en C. P. Winckel, allen 2e luit. der infanterie van het N.-I. leger en D. J. Weys, gep. kapitein ter zee, allen te 's-Gravenhage; H. J. Smidt, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Almelo; H. P. van den Ham van Heyst, 2e luit. der infanterie, J. J. de Kroes, 2e luit. der infanterie N.-I. leger, A. van Willigen, 2e luit. der infanterie en J. van Wijk, kolonel der infanterie, allen te Amersfoort; A. H. Bennewitz, 2e luit. der infanterie, M. J. Berckenhoff, 2e luit. der infanterie, G.

E. van Lier, 2e luit. der artillerie en J. M. Scheuer, 2e luit. der infanterie, allen van het N.-I. leger te Amsterdam; N. J. Feenstra, 2e luit. der infanterie N.-I. leger en S. Baron van Heemstra, 2e luit. der infanterie te Arnhem; J. H. L. de Koningh, 2e luit. der artillerie N.-I. leger te Assen; A. Rietveld, 2e luit. der infanterie en G. A. Veenendaal, 2e luit. der infanterie N.-I. leger, beiden te Bergen-op-Zoom; A. H. Hofkamp, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Borculo; C. A. Bik, F. H. Prager en M. Waltheer, allen 2e luit. der infanterie te Breda; W. M. Beijerinck, 1e luit. der artillerie en L. Tielenius Krnythoff, 2e luit. der artillerie, beiden te Delft; J. Groenhof, 2e luit. der Artillerie N.-I. Leger te Ginneken (bij Breda); J. Kamphuis Suermondt en F. J. Nix, beiden 2e luit. der infanterie te Haarlem; P. Schaafsma, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Harlingen; A. J. Rooseboom, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Leeuwarden; M. J. E. Bos, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Leiden; J. T. Heins, 2e luit. der infanterie te Middelburg; H. J. K. Schuitenvoerder en J. H. F. Gelpke, beiden 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Nijmegen; J. F. Altmann en K. E. Oudendijk, beiden 2e luit. der artillerie te Oldebroek; W. K. L. H. C. Campen, 2e luit. der infan. N.-I. leger te Rotterdam; A. J. C. Jonquière, 2e luit. der art. N.-I. leger te Rijswijk (Z.-H.); P. H. de Boer, 2e luit. der infan. N.-I. leger te Sloten; S. Alberda, 2e luit. der infanterie N.-I. leger en H. W. Verment, 2e luit. der artillerie N.-I. leger te Sneek; G. J. Pitlo, 2e luit. der artillerie N.-I. leger te Tiel; E. J. van Son, 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Twello (bij Deventer.); G. M. Holtappel en W. H. Warnsinck, beiden 2e luit. der infanterie N.-I. leger te Utrecht; A. J. van Riemsdijk, 2e luit. der cavalerie N.-I. leger te Zutphen; J. T. W. Boxman, 2e luit. der artillerie N.-I. leger en L. J. Harmsen, 2e luit. der genie N.-I. leger, beiden te Zwolle. In Nederlandsch-Indië: *Militaire Administratie*, C. F. H. Gravelotte, 1e luitkwartiermeester. *Infanterie*, J. B. van Aken, 1e luitenant, J. W. M. Diemont, 2e luitenant, J. Feikema, 2e luitenant, A. Fliers, 1e luitenant, Jhr. C. F. Goldman, kapitein, H. G. E. Granpré Molière, 1e luitenant, J. van Holst Pellekaan, 1e

luitenant, C. W. Honingh. kapitein, C. A. Jorissen, 2e luitenant, L. C. Jullien, 1e luitenant, B. W. A. Koopman, 2e luitenant, H. G. M. Mathol de Jongh, 1e luitenant, W. A. le Roy, 1e luitenant, W. C. Schäfer, 1e luitenant, K. E. Schütt, Kapitein, H. B. Townsend, 1e luitenant en E. A. Vrolijk, 2e luitenant. *Artillerie*, C. J. Kramers, 1e luitenant, G. Scherer, 1e luitenant en Jhr. J. Wichers, 1e luitenant.

Ten aanzien van de punten 2 en 3 zullen de gebruikelijke mededeelingen in het Verslag geschieden, daarbij zal tevens melding worden gemaakt van de werken en geschriften die der Vereeniging ten geschenke zijn gezonden.

Thans bepaal ik er mij toe te vermelden dat de toestand gunstig is te noemen; het aantal leden is 2053 tegen 2050 op 1 October 1899, terwijl het saldo in kas op 1 October jl. f 1095.25 bedroeg tegen f 627.54 op 1 October van het vorige jaar, zonder dat voor de uitgaven over belegde gelden is beschikt.

2° VERSLAG OMTRENT DEN TOESTAND DER VEREENIGING.

Op 1 October 1899 bedroeg	
het aantal gewone leden hier te lande	1414
» » » » in Ned.-Indië	636
	Totaal
	2050
In den loop van het Vereenigingsjaar 1899/1900 zijn bij-	
gekomen	129
	Te zamen
	2179
Door overlijden, bedanken of om andere redenen zijn	
daarentegen afgegaan	126
Zoodat het aantal leden op 1 October 1900 bedroeg	2053
waarvan hier te lande gewone leden	1406
en in Ned. Indië.	647

3°. REKENING EN VERANTWOORDING VAN HET BESTUUR OVER ZIJN GELDELIJK BEHEER.

Op 1 October 1899 was het saldo der Vereeniging als volgt:
In kas bij den Penningmeester f 627.54

Voorts aanwezig :

6 Certif. $2\frac{1}{2}\%$ N. W. S. à f 100, waarde	
met inbegrip van rente	f 491.20 ³
4 Certif. $2\frac{1}{2}\%$ N. W. S. à f 1000, waarde	
met inbegrip van rente	f 3274.76
1 Certif. 3% N. W. S. à f 1000, waarde	
met inbegrip van rente	f 927.50
en te goed :	
Saldo in kas bij den Hoofdcorrespondent	
in Ned.-Indië	f 39.88
alsmede nog te innen contributie van :	
7 leden in Nederland over 1898—1899.	
3 leden in Ned.-Indië » 1896—1897.	
13 » » » » 1897—1898.	
650 » » » » 1898—1899.	
De ontvangsten in 1899—1900 bedroegen	f 9119.33
Totaal	f 9746.87
De uitgaven over hetzelfde tijdvak bedroegen	- 8651.62
Blijft in kas op 1 October 1900	<u>f 1095.25</u>

Bovendien aanwezig :

6 Certif. $2\frac{1}{2}\%$ N. W. S. à f 100.—, volgens den	
stand der effecten op heden	f 454.50
3 maanden rente	- 3.70 ³
4 Certif. $2\frac{1}{2}\%$ N. W. S. à f 1000.—, volgens den	
stand der effecten op heden	- 3030.—
3 maanden rente	- 24.76
1 Certif. 3% N. W. S. à f 1000.—, volgens den	
stand der effecten op heden	- 886.25
1 maand rente	- 2.50

en te goed :

Saldo in kas bij den Hoofdcorrespondent in Ned.-	
Indië	- 61.37
alsmede nog te innen contributie van :	
4 leden in Nederland over 1899—1900.	
10 » » Ned.-Indië » 1898—1899.	
604 » » » » 1899—1900.	

Voor de bibliotheek der Vereeniging zijn de volgende boekwerken ten geschenke ontvangen :

- 1°. E. DE HAAN, *Beschouwingen over Zeetaktiek.*
- 2°. W. M. ENGELBERTS, *Nog eens de reorganisatie onzer Zeemacht.*
- 3°. W. M. ENGELBERTS, *De reorganisatie onzer Landmacht.*
- 4°. D. E. KEUS, *Beschouwingen over Zeetaktiek.*
- 5°. Exposition Universelle à Paris 1900, *Guide à travers la Section des Indes Néerlandaises.*
- 6°. J. J. VERWIJNEN, *Eenige mededeelingen omtrent China's land- en zeemacht.* Overdruk uit den Militairen Spectator, van Januari 1900.
- 7°. J. J. VERWIJNEN, *Khaki-Kleeding.* Opstel voorkomende in het Tijdschrift van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid (April 1900).
- 8°. S. VAN AKEN, *Staan, gaan en loopen.* Overdruk uit den Militairen Spectator, van Juli 1900.
- 9°. W. E. ASBEEK BRUSSE, *Kennis der stenografie een eisch des tijds.*
- 10°. M. A. PONT, *Stenografie in het leger.*
- 11°. JAN C. W. ISING, *Riënts Ball contra Grootte.* Overdruk uit het Tijdschrift voor Onderwijs en opvoeding, 3^e jg. afl. II.
- 12°. *Neerlandia.* Orgaan van het Algemeen Nederlandsch verbond, Juli 1900.

Voor deze zendingen is reeds dank betuigd en wordt zulks bij dezen herhaald.

De rekening en verantwoording is voorts, ingevolge het Reglement, in handen gesteld geweest van eene commissie, bestaande uit de heeren : A. W. K. Ter Beek, gep. kolonel van het Nederlandsch-Indisch leger, C. S. N. van Gennep, kapitein bij het Regiment Grenadiers en Jagers en J. G. W. Bolemey, 1^e luitenant der Artillerie.

Bij schrijven van 23 October heeft de commissie meegedeeld, dat zij de rekening en verantwoording accoord heeft bevonden.

Met dank aan de commissie voor haren arbeid en aan den Penningmeester voor zijn nauwkeurig en zorgvuldig beheer, stel ik voor de rekening en verantwoording over het dienstjaar 1 October 1899—1 October 1900 goed te keuren. (*Toejuiching.*)

De commissie van redactie der uitgave van de »Vertalingen en Overdrukken» bleef onveranderd sedert de opgave, vermeld op bladz. 6 en 7 van de Verslagen 1899/1900. Eventueele wijzigingen zullen steeds op de convocatie-biljetten worden vermeld.

4°. Aan de orde is de verkiezing van drie leden van het bestuur, ingevolge Art. 16 van het Reglement.

De aftredende leden zijn de heeren M. H. J. Plantenga, G. N. H. Schultz van Haegen en J. M. R. Lacculle.

De VOORZITTER deelt mede, dat de heer Schultz van Haegen verzocht heeft niet meer in aanmerking te komen.

De VOORZITTER: Ik spreek zeker in naam der Vergadering, wanneer ik ons aller leedwezen betuig over dit besluit van den heer Schultz van Haegen, dat wij echter hebben te eerbiedigen. Sedert vele jaren was het geacht bestuurslid werkzaam in het belang van onze Vereeniging en zal zulks zeker met dankbaarheid worden herdacht. (*Teekenen van instemming.*)

De uitslag der stemming is, dat van de 43 uitgebrachte stemmen op zich vereenigen de heeren Plantenga en Lacculle ieder 42 stemmen en de heer Segboer 24 stemmen.

Voorts verkregen de heeren Koolemans Beijnen, de Vlaming, Koster en Vosmaer respectievelijk 12, 3, 2 en 2 stemmen.

Mitsdien zijn tot leden van het bestuur herkozen de heeren Plantenga en Lacculle die, op de vraag van den Voorzitter, verklaren het lidmaatschap van het bestuur bij vernieuwing te aanvaarden.

Verder is gekozen de heer A. W. Segboer, wien van zijne benoeming kennis zal worden gegeven.

5°. Aan de orde is de behandeling van het voorstel van het bestuur, om eene proefneming in te stellen met het houden van leergangen over krijgskundige onderwerpen voor niet-militairen.

Dit voorstel is vervat in de volgende circulaire, welke onder datum van 2 October 1900 aan de leden in Nederland was toegezonden.

»Volgens art. 1 van het Reglement heeft onze Vereeniging een tweeledig doel, t. w.:

»A. onderlinge oefening in de Krijgswetenschap, en

»B. algemeene verspreiding van heldere begrippen omtrent Krijgszaken.

»Een veeljarige ervaring heeft genoegzaam aan het licht gebracht, dat de middelen, die tot bereiking van het onder A genoemde doel kunnen leiden, n.l. het houden van voordrachten in onze algemeene vergaderingen en de verstrekking der »Vertalingen en Overdrukken» aan de Leden, minder geschikt zijn tot bevordering van het onder B gestelde, althans indien men — wat dan toch wel de juiste opvatting zal zijn — hieronder wenscht te verstaan, het verspreiden van heldere begrippen omtrent krijgszaken, ook onder niet-militairen.

»Herhaaldelijk in het werk gestelde pogingen, om een ruime doctoreding van niet-militairen tot het lidmaatschap der Vereeniging te bevorderen, hebben — de Ledenlijst bewijst zulks — geenszins het gewenschte gevolg gehad.

»Hoewel dit nu zeer zeker aan meer dan ééne oorzaak moet worden toegeschreven, zoo lijdt het toch geen twijfel, of het feit, dat de Vereeniging in hare Verslagen en verdere geschriften niet datgene geeft, wat de niet-militair tot zijne voorlichting op het gebied van het krijgswezen in de eerste plaats wenscht te ontvangen, heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld.

»Verreweg de groote meerderheid der in de Vereeniging gehouden Voordrachten, waren, hoe belangrijk overigens ook, door aard en inkleeding, te veel berekend op een auditorium van bijna uitsluitend officieren, dan dat zij voor niet-militairen veel aantrekkelijks konden hebben. Zelfs al slaagde men er dus in, de Ledenlijst met een groot aantal namen van niet-militairen te verrijken, dan zou, bij behoud der tegenwoordige werkwijze, het in art. 1 onder B gestelde doel vermoedelijk toch niet zoo volledig worden bereikt, als gewenscht mag worden geacht.

»Wilde men, om hierin tegemoet te komen, aan de in de algemeene vergaderingen te houden lezingen een meer elementair karakter geven, dan ware het te vreezen, dat dientengevolge het onder A gestelde doel gevoelige schade zou lijden.

»Op grond van deze overwegingen heeft het Bestuur zich »de vraag gesteld, of, afgescheiden van wat thans tot onderlinge »oefening in de krijgswetenschap geschiedt, geen middel ware »te vinden, om de verspreiding van heldere begrippen omtrent »krijgszaken meer bepaald onder niet-militairen krachtiger dan »tot nu toe te bevorderen. Lettende op hetgeen in de laatste »jaren door de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen in ver- »schillende plaatsen van ons land ten aanzien van wetenschap- »pelijke leergangen voor volwassenen werd verricht, heeft het »gemeend, dat wellicht het houden van soortgelijke leergangen »over krijgszaken — inzonderheid over onderwerpen, rakende »de leer van het krijgswezen en de verdedigbaarheid des lands »— tot het beoogde doel zou kunnen leiden. Gemis aan praktische »ervaring in de bedoelde richting noopt echter tot omzichtigheid, »zoodat het aanbeveling schijnt te verdienen, zich voorloopig »tot een proefneming op beperkte schaal te bepalen. Eerst »na afloop dier proef, als voldoende ondervinding zal zijn »opgedaan omtrent de beste wijze van voorbereiding, de te ver- »wachten deelneming, de financiële gevolgen, enz., zal het oog- »blik daar zijn, om te overwegen, of en in hoever op den »ingelagen weg zal worden voortgegaan en welke wijzigingen »— als die vraag in toestemmenden zin wordt beantwoord — »in verband daarmee in het Reglement der Vereeniging be- »hooren te worden aangebracht.

»In overeenstemming hiermede vraagt het Bestuur thans »alleen machtiging, om de noodzakelijke uitgaven voor de proef- »neming uit de Kas der Vereeniging te mogen bestrijden. Het »bedrag dier uitgaven valt moeilijk te voren met eenige juist- »heid te ramen. Wel kan echter worden gezegd, dat zij bij den »tegenwoordigen stand der Kas tot generlei financiële bezwaren »zullen leiden.

»Voor het overige zou het Bestuur zich gaarne vrijheid van »handelen voorbehouden, ook wat aangaat het vervolgen der »proef in een tweede leesjaar. Alleen zij hier nog medegedeeld, »dat het in de bedoeling ligt, bij de te nemen proef de leergangen »aanvankelijk tot een tweetal plaatsen te beperken, elken leer- »gang te doen bestaan uit een serie van b. v. een tien- à twaalfstal

»voordrachten, en aan de deelneming voor niet-leden der Vereeniging de betaling eener lage contributie te verbinden, als »tegemeetkoming in de onvermijdelijke kosten. De te houden »voordrachten zullen zich voorts moeten kenmerken door de »grootst mogelijke objectiviteit. Het maken van propaganda voor »bepaalde stelsels of richtingen behoort daarbij met zorg te »worden vermeden.

»Onder mededeeling, dat het voorstel, om het Bestuur »machtiging te verleenen tot het instellen der bovenbedoelde »proefneming en tot bestrijding der daarop vallende kosten uit »de kas der Vereeniging in de Algemeene Vergadering van den »21sten October a.s. te 's-Gravenhage, door ons aan de orde »zal worden gesteld, hebben wij ter voldoening aan den inhoud »der 3e alinea van art. 39 van het Reglement de eer, U hierbij »een formulier van procuratie te doen toekomen, ten einde U »in de gelegenheid te stellen, U desgewenscht bij de behandeling »van en de stemming over het hiervoren geformuleerde voorstel »door een Uwer medeleden te doen vertegenwoordigen."

De VOORZITTER. Alvorens de beraadslagingen hierover te openen, wensch ik een enkel woord te zeggen.

Door den inhoud der circulaire meent het bestuur het voorstel voldoende te hebben toegelicht. Het geldt slechts het nemen van eene proef. Hoe die zal worden genomen, zal nog een punt van overweging moeten uitmaken, zoodat thans alleen behoeft te worden beslist of al dan niet aan het bestuur machtiging zal worden verleend tot het doen der uitgaven aan het nemen der proef verbonden.

Verlangt iemand het woord over het voorstel van het Bestuur?

Niemand het woord vragende, worden de beraadslagingen gesloten.

In stemming gebracht, wordt het voorstel *aangenomen* met 65 tegen 7 stemmen.

De VOORZITTER dankt de heeren van het stembureau voor de door hen volbrachte taak.

6°. Aan de orde is thans de voordracht van den heer L. DE VLAMING, gepensioneerd kolonel der infanterie, over

Weergeld of krijgsbelasting.

De heer DE VLAMING:

Mijne Heeren!

Het onderwerp, waarover ik de eer zal hebben eenige beschouwingen in het midden te brengen, is, voor zoover mij bekend, nimmer dan terloops in onze Vereeniging ter sprake gebracht. Toch is het, naar mijn bescheiden meening, in de periode van weifeling, waarin wij ten opzichte van de regeling, onzer Volkswaarbaarheid en de daaraan verbonden verplichtingen verkeeren van belang, om alles wat daarop betrekking kan hebben, dengdelijk onder de oogen te zien en daaromtrent van gedachten te wisselen.

Bovendien acht ik het nog uit een ander oogpunt gewenscht om na te denken over de wijze waarop aan den inhoud van Art. 181 onzer Grondwet zal moeten worden voldaan, omdat het toch een niet te loochenen feit is, dat onder de thans bestaande verhoudingen voor een aanmerkelijk deel onzer mannelijke bevolking, de verplichtingen ten aanzien van 'slands verdediging tot een rustig nietsdoen worden teruggebracht.

Hoe men ook over toekomstige organisatie en reorganisatie, moge denken, het begrip verdient wortel te schieten dat zoo spoedig mogelijk aan ieder Nederlander, die prijsstelt op een onafhankelijk volksbestaan, de verplichtingen van Art. 181 in herinnering moeten worden gebracht, door hem hetzij persoonlijke diensten, hetzij bijdragen in geld tot dit verheven doel op te leggen.

Dit begrip met U uit te werken, M. H., zal het doel zijn mijner voordracht.

I.

I. GESCHIEDENIS.

Het denkbeeld om de weerplichtigen, die den Staat in het geheel niet of slechts in beperkten zin als militair dienen, in

de kosten en lasten van het krijgswezen, in den vorm eener belasting te doen deelen, is geenszins van dezen tijd.

Terwijl er reeds in de oudste tijden melding van wordt gemaakt, 1) werd het in Frankrijk na het proclameeren van den algemeenen weerplicht tijdens de revolutie practisch verwezenlijkt. 2) De belasting volgens de wetten van 1802 en 1805 verschilde in zoover van de tegenwoordige, dat zij slechts eenmaal werd betaald, bovendien was de opbrengst gering, aangezien het aantal belastingplichtigen, bij de enorme rekruteering tijdens de Republiek en het Keizerrijk slechts klein schijnt te zijn geweest. Een nieuw stelsel van legervorming gaf naast de geringe opbrengst aanleiding tot de geheele afschaffing in 1818.

Intusschen werd het denkbeeld in litteratuur en parlement niet vergeten.

In een brochure, die in 1830 onder den titel van : »*Constitution de l'armée sous la monarchie*» van de hand van den prefect Larregny verscheen, werd op den voorgrond gesteld dat van de dienstplichtige bevolking slechts een derde gedeelte de militaire lasten draagt, hoewel de wet eischt dat iedere 20jarige Franschman zijn diensten aan het vaderland zal wijden. De schrijver verlangt dat deze verplichting zoodanig zal worden opgevat, dat hij, die om welke reden dan ook niet dient, geldelijk zal bijdragen om het bestaan van hen, die zonder onderbreking twintig jaar lang hebben gediend, eervol te verzekeren. Intusschen stond hierbij het beginsel van loskooopen en vervangen op den voorgrond. Larregny nam aan, dat het aantal jongelieden, die door hunne ouders met een geldelijke compen-

1) Zie o. a. F. Marcinowski. Die Wehrsteuer im deutschen Reich. Berlin. 1881.

Dr. Arthur Schott. Die französische Wehrsteuer. Jena. 1892.

2) De wet van 8 Maart 1800 (17 Ventose jaar VIII), was de eerste, die een Voorschrift bevatte omtrent de invoering eener weerbelasting; deze was echter eenigszins met plaatsvervanging vermengd.

Eerst door de latere wetten van 18 Mei 1802 (28 Floréal X) en van 26 Augustus 1805 (8 Fructidor XIII) werd de krijgsbelasting nauwkeurig geregeld en in plaats van den remplaçant een soort inkomstenbelasting gesteld, die betaald werd door alle vermogenden, die voor den dienst ongeschikt werden verklaard.

satie zouden worden vrijgekocht, ongeveer 60000 zou bedragen. Hij verlangde van ieder hunner 800 frs. en wenschte met de daarmede verkregen 48 millioen, de pensioenen van de onderofficieren en de soldaten, de uitrustingskosten van de reserve-armee en de traktementen van den Generalen staf te betalen.

Met groote zaakkennis behandelde de advokaat Joffrés in 1843 en 1845 in zijne beide brochures: »Etudes sur le recrutement de l'armée" en »Nouvelles études," het onderwerp. Met kracht trekt hij te velde tegen de steeds meer en meer voortwoekerende plaatsvervangng. Hij wenscht een belasting op alle niet tot den militairen dienst geroepen bruikbare mannen. Wat zij niet kunnen of wenschen te doen met hun persoon, moeten zij doen met hun beurs in verhouding tot het eigen vermogen of dat hunner familie. De slechts eenmaal te betalen som zal worden gebruikt ten bate van hen, die hun schoonste jaren in den dienst van het vaderland hebben opgeofferd."

Van de Service pécnuaire bleven naar Joffrés alleen vrij de tot den arbeid ongeschikten. Nieuw was in zijn ontwerp het denkbeeld om niet alleen de fysiek ongeschikten in de Service pécnuaire op te nemen, doch om tevens de jongelingen in het algemeen te laten kiezen tusschen deze en de Service personnel.

Zijn denkbeelden vonden veel bijval zoowel in de Pers als in het Parlement, doch de pogingen tot invoering bleven vruchteloos.

In 1880 deed de afgevaardigde Caze in Frankrijk een voorstel om de van den dienst vrijgestelden, gedurende den geheelen diensttijd van de lichting waartoe zij behoorden, jaarlijks een belasting te doen betalen, berekend naar hun eigen vermogen en dat hunner ouders. Hij raamde de jaarlijksche opbrengst op $19\frac{1}{4}$ millioen francs, die ten goede zouden komen aan een fonds ten behoeve van onderofficieren, die in den dienst gebreken hadden gekregen. (Van een minimum inkomen van 4000 frs. werd 40 frs. gevorderd.) Voorloopig bleven echter de pogingen in Frankrijk vruchteloos.

In Zwitserland aanvankelijk in slechts enkele kantons van

kracht, werd het beginsel eener weerbelasting door de wet van 28 Juni 1878 (Zie Bijlage I) voor het geheele Eedgenootschap bestendigd.

In Wurtemberg en Beieren werd van 1868 tot 1871, tijdstip van de vestiging van het Duitsche Rijk een krijgsbelasting geheven. In Beieren wenschte men zich na de afschaffing van de plaatsvervangng van een kern van beroepszonderofficieren te verzekeren. Men vorderde van de niet dienenden een geldelijke bijdrage, waarvan de, in de plaats van de handgelden tredende jaargelden werden betaald aan de »Capitulanten» n.l. de personen, die zich wilden verbinden om langer te blijven dienen dan de wet eischte en zij, die uit de reserve in het staande leger terugkeerden.

In Oostenrijk werd de weerbelasting door de wet van 13 Juni 1880 (Zie Bijlage 2) ingevoerd.

Ook het Duitsche Rijk bleef niet buiten de quaestie. In het jaar 1881 diende Vorst Bismarck een wetsontwerp betreffende een oorlogsbelasting bij den Rijksdag in. Dienovereenkomstig zouden de van den dienst in leger of marine uitgeslotenen of afgekeurden, de Ersatz-reservisten 1e en 2e klasse, de vóór den volbrachten diensttijd uit de dienstverhouding onthevenen, gedurende den tijd van ten hoogste 12 jaar een vaste belasting betalen van 4 Mk en de vrijgestelden met een inkomen van meer dan 1000 Mk. bovendien een met 1 tot 3% progressief klimmende inkomsteubelasting. Dit wetsontwerp werd minder uit financieel technische dan om principieele redenen met een tamelijke groote moederheid afgestemd, ofschoon Vorst Bismarck zelf, zoowel als de toenmalige Minister van Oorlog von Kamecke in den Rijksdag krachtig daarvoor ijverden. 1)

In Italië werden meermalen doch te vergeefs voorstellen

1) De deutsche wet van 1881 was in de hoogste mate impopulair, bovendien zat zij slecht in elkaar en was slecht gemotiveerd. De staatssecretaris Scholz verklaarde o. a. in de openbare zitting van den Rijksdag dat het zoogenaamde fiscaliteitsbeginsel, d. i. het voorzien in de dagelijksche behoeften van den staat, de drijfkracht voor de indiening was. Het laat zich voorzien dat een rationeel voorstel welwillend zal worden opgenomen. -- Albert Borstorf — *Die Wehrsteuer*. Zeitschrift für die gesammte Staatswissenschaft. Jg. 1886.

gedaan tot het invoeren eener krijgsbelasting, en wel voor het eerst in 1874. Ook het ontwerp »La tassa militare» van 25 Nov. 1882 werd afgestemd. Dit beoogde een heffing gedurende 12 jaar. Behalve een vast bedrag van 6 lires, zou een opgeld verschuldigd zijn, afhankelijk van het inkomen en wel opklimmend van 4½ lire, voor een inkomen van 400 lires, tot 96 bij een inkomen van 6000 lires, terwijl verder voor elke 1000 lires inkomen, tot 100000 lires, 18 tot 36 lires zouden moeten worden betaald. Men rekende op deze wijze op een jaarlijksche ontvangst van 12,185,700 lires.

Gelukkiger was de Fransche regeering, toen zij door den toenmaligen Minister van Oorlog, generaal Boulanger, in het jaar 1886 in het diep ingrijpende wetsontwerp van militaire hervorming »Projet de la loi organique militaire» een artikel betreffende »la taxe militaire» opnam, dat evenals het geheele wetsontwerp, na langdurige beraadslaging en strijd in de Kamer van Afgevaardigden en de Senaat ten slotte werd aangenomen en 15 Juli 1889 door den President bekrachtigd. (Bijlage 3.) De gronden, die in Frankrijk tot deze gunstige uitkomst leidden, waren van verschillenden aard. In de eerste plaats het krachtig optreden van de voorstanders en hun betoog omtrent rechtvaardigheid en billijkheid. Voorts de grootere last door het nieuwe ontwerp gelegd op de dienstplichtigen en de daaruit voortvloeiende onbillijkheid van de vrijgestelden, eindelijk de voorbeelden van andere landen en het nog niet geheel vergeten zijn van de belasting in de periodes van 1800—1818.

Behalve de reeds genoemden vindt men thans, in meer of minder gewijzigden vorm, krijgsbelasting in Portugal, Rumenië, Servië en Turkije. (Zie Bijlage 4.) Wat de naam betreft, men spreekt van weergeld, weerbelasting, krijgsbelasting. Opmerking verdient, dat men meermalen is teruggeschrikt voor het woord »belasting». Het kanton Zürich gaf, om geen aanstoot te geven, de voorkeur aan de benaming »Militärpflicht-Ersatz». Oostenrijk spreekt van Militärtaxe; Frankrijk van taxe militaire.

Ook in Nederland bleef het onderwerp der weerbelasting niet onbesproken, ofschoon er tot nu toe van Regeeringswege geen pogingen werden gedaan, om daaraan wettelijken vorm te geven.

Reeds de Staatscommissie, benoemd tot voorbereiding der Grondwetsherziening, gaf als haar meening te kennen, dat de wet van hen, die niet als militair dienen, een geldelijke bijdrage moet kunnen vorderen.

De Staatscommissie, dd. 10 Juni 1888 ingesteld tot voorbereiding van de wettelijke regeling van den militairen dienstplicht, scheen wel geneigd om de instelling eener weerbelasting in de hand te werken, doch verwierp destijds het denkbeeld, omdat op dat tijdstip een goede maatstaf ter bepaling van den aanslag ontbrak.

Nu en dan vindt men bij de debatten over legerorganisatie of staatsbegroting het onderwerp in algemeenen zin aangeroerd. Zoo zeide o. a. de heer van Kol bij de behandeling van het Wetsontwerp tot afschaffing van de dienstvervanging: »Alle gegoeden, die om de een of andere reden zijn vrijgesteld van lichamelijke offers, kunnen op progressieve wijze in de weerbelasting worden aangeslagen en dus geldelijke offers brengen, waarnit weder een schadeloosstelling kan gevonden worden voor loon- en tijdverlies aan de arbeidende klasse toegebracht.» Ook in het Voorloopig Verslag omtrent de regeling van de samenstelling der landmacht, thans bij de Staten-Generaal aanhangig, leest men: »Eenige leden bepleitten de wenschelijkheid van het heffen eener zoogenaamde krigsbelasting van allen, die niet bij de militia werden ingelijfd. Zij achtten het billijk dezen te doen betalen voor het voordeel van zich aan hun beroep of aan hunne studiën te kunnen blijven wijden.»

Niet onbelangrijk mag het worden genoemd, dat bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Ned. Indië dd. 26 April 1900 een commissie werd ingesteld, met opdracht een onderzoek in te stellen naar de reorganisatie der Schutterijen, en daarbij o. a. in aanmerking te nemen, dat de ter zake vereischte gelden in hoofdzaak, b. v. in den vorm eener weerbelasting, zullen moeten worden opgebracht door de mannelijke ingezetenen binnen zekere leeftijdsgrenzen, die geen deel uitmaken van de eventueel op te richten korpsen.

Onnoodig eindelijk zal het zijn aan te stippen, dat ook in deze Vereeniging ons gencht medelid, kolonel Boonacker, zich

bij de behandeling van de legerorganisatie als een krachtig voorstander deed kennen eener weerbelasting, terwijl *De Militaire Spectator* van 1891 en 1896 belangrijke artikelen over dit onderwerp bevat.

II. BEGINSSEL.

Allereerst zijn de vragen gewettigd :

Welk is het beginsel, dat aan het begrip: weergeld of krijgsbelasting ten grondslag ligt? Welke zijn de argumenten, die vóór en tégen het beginsel worden aangevoerd?

De militaire dienstverplichtingen, ook al mogen zij in meer dan één opzicht een eervollen grondslag hebben, brengen lasten mede, die naarmate van de omstandigheden voor het individu meer of min drukkend zijn en daarmee gelijktijdig onbillikheden in het leven roepen, die zoo mogelijk verdienen weggenomen te worden.

De vervulling van den dienstplicht onderbreekt tijdelijk het maatschappelijk leven van hem, die daartoe geroepen wordt, en berokkent hem daardoor schade. Want hoezeer ook de militaire vorming in vele opzichten gunstig op het moreel en het fysiek van ieder mensch werkt, het feit dat men daardoor tijdelijk aan zijn beroep of aan zijn studiën onttrokken wordt, is en blijft een druk, die op den dienstplichtige rust. Terwijl dus hij, die dient, reeds schade lijdt en bovendien zijn gezondheid en misschien zijn leven in de waagschaal stelt, geniet de van den dienst vrijgestelde, de ongeschikte of de uitgeslotene, al de voordeelen, welke aan het ongestoord voortzetten van studie of bedrijf verbonden zijn. De hieruit voortspruitende onbillijkheid is alleen gedeeltelijk weg te nemen, doordien men hem, die om de een of andere reden niet op zijn persoon belast kan worden, een buitengewone belasting op zijn goederen oplegt. Evenwel kan hij daardoor nooit een offer brengen van gelijke waarde, als dat van den werkelijk dienende, omdat hij nooit iets zal kunnen leveren, dat in moreel opzicht hiermede gelijk staat. Doch daar het offer, door den dienstplichtige gebracht, behalve zijn hooge zedelijke waarde ook een materiele waarde bezit, die den Staat voordeel, hemzelf echter nadeel

toebrenge, kan de vrijgestelde voor deze laatste in den vorm eener weerbelasting eenigermate een equivalent stellen. 1)

De beteekenis der weerbelasting moet alzoo deze zijn, dat zij aan een ieder, die den op hem rustenden weerplicht niet persoonlijk kan vervullen, de verplichting oplegt, zoolang deze verhindering bestaat, voor het voordeel, hetwelk hem deze toevallige omstandigheid tegenover zijn kameraden van denzelfden leeftijd biedt, een zeker aan zijn draagvermogen evenredig offer, ten algemeenen beste te brengen. De last, welke hem daardoor wordt opgelegd wordt, hoewel voelbaar, verzacht en gemakkelijk te dragen, wanneer hij het bewustzijn heeft, dat dit offer, althans voor een goed deel, ten gunste van hen wordt gebruikt, wier persoonlijke vervulling van den dienstplicht voor hem zelf of voor zijn gezin tot hulpbehoevendheid aanleiding gaf. 2)

Terwijl de Fransche regeering tot rechtvaardiging van het beginsel, dat aan de voorgestelde weerbelasting tot grondslag lag, slechts aanvoerde: »c'est une question d'équité et de morale, l'opinion est préparée" en de moeilijkheid zocht in de toepassing van het beginsel, gaf de Duitsche Rijksregeering een zeer zorgvuldige motiveering der belasting.

»Het aantal jongelingen, dat door het lot of om een gering lichamelijk gebrek, of om andere, de gelegenheid tot arbeiden niet uitsluitende gronden, vrijgesteld zijn van den militairen dienst, is in den regel zeer groot en overtreft zelfs verre het aantal dergenen, die persoonlijk hun diensplicht in het actieve leger vervullen. Hiernit volgt een zeer ongelijke verdeling van de lasten van het krijgswezen, en daar herstel of werkelijke vermindering dezer ongelijkheid in natura niet mogelijk is, moet naar een andere oplossing worden gezocht."

»Hierbij moet echter al dadelijk het denkbeeld worden uitgesloten om dit doel door invoering van diensten in geld (Geldleistung) te willen bereiken, die als equivalent van den persoonlijken dienst opgevat en van dit standpunt uit nader

1) Zie verder: „Het leger als deel der Staatsgemeenschap." Een studie en een critiek, door Vox Clauantis. 's Hage. 1890.

2) Voorloopig verslag. Oostenrijk.

zonde kunnen worden geregeld. Een geldequivalent dat zou kunnen opwogen tegen den eereplicht van den' persoonlijken militairen dienst en de daarin begrepen offers, bestaat niet en kan daarom ook nimmer in de plaats daarvan treden. Niet minder afwijsbaar is de gedachte, deze gelijkmaking te willen zoeken in een algemeen gelijke geldelijke verplichting van alle niet in den militairen dienst opgenomen weerplichtigen. Afgescheiden daarvan dat zulk een bepaling slechts bij een zeer lagen aanslag uitvoerbaar zou zijn en de practische gevolgen onbeduidend zouden blijken, zou een dergelijke verplichting toch geenszins in overeenstemming zijn met de billijkheid."

»Dit argument kan niet aangevoerd worden tegen een belasting naar het draagvermogen en voor de invoering van een zoodanige. pleit de overweging dat de weerplichtige door zijn indeeling bij het leger, regelmatig een economisch nadeel lijdt tegenover den niet ingedeelde, dat de een in zijn maatschappelijke werkzaamheden niet weinig gehinderd en teruggehouden wordt, terwijl de ander de voor zijn beroep gewichtige jaren der militaire dienstplichtigheid ten volle kan gebruiken en daardoor een aanmerkelijken voorsprong krijgt, enz."

Het was vooral de grondgedachte dat de belasting zou moeten dienen tot herstel van de maatschappelijke nadeelen, tegenover de werkelijk dienenden, die door Vorst Bismarck op den voorgrond werd gebracht. »Tot de weerbelasting heeft vooral aanleiding gegeven" aldus sprak hij »de gewaarwording, die den geweerdragenden soldaat bezielt, wanneer hij een naar zijn meening voor den dienst geschikten buurman ziet thuis blijven. Wij weten niet hoe een equivalent tusschen hem, die in het leger dient en hij, die niet behoeft te dienen, op andere wijze kan worden verkregen."

Krachtig werd de Rijkskanselier door den Minister van Oorlog met de navolgende rede ter zijde gestaan. »Gij zult overtuigd zijn, dat iemand, die zijn leven aan den dienst in het leger heeft gewijd, met een zekere ijverzucht daarvoor waakt, dat het ideale standpunt van dezen dienst niet wordt weggenomen en wie lange jaren in het leger geweest is en weet hoe de Armee gedragen wordt door de sympathie van het ge-

heele volk, omdat het daarin zijn broeders en wel het krachtigste deel daarvan ziet; zoo iemand zult ge toch niet verdenken, dat hij ooit een streepje van deze stelling zal prijsgeven Wanneer U daarom een wet wordt voorgelegd, volgens welke iedereen, die niet dient 4 Mark jaarlijks zal betalen, dan geloof ik dat, tot in de onderste lagen der bevolking, niemand dit als een equivalent voor den persoonlijken dienst zal beschouwen. Daarentegen zal door u allen niet worden tegengesproken, dat aan diegenen onzer mannen, die dezen dienst persoonlijk vervullen, bovendien nog maatschappelijke (economische) offers worden opgelegd. Gij weet dat een jongeling, die in den Staatsdienst vooruit wil komen, in zijn examen wordt belemmerd, omdat hij zijn eenjarigen dienst moet verrichten! Gij weet dat een jongmensch in den koopmansstand, die b.v. in Engeland een goede plaats heeft gevonden, wordt teruggeroepen, omdat hij dienen moet; gij weet dat de zoon van den landman in het leger dient, terwijl het op het landgoed slecht gaat, enz. Dit zijn zaken, die boven allen twijfel verheven zijn en de maatschappelijke nadeelen kan ik als bewezen beschouwen. Een equivalent voor deze nadeelen te leveren, daarop is de krijgsbelasting gericht.”

In toenemende mate doen zich deze nadeelen in oorlogstijd gevoelen. In een artikel over de krijgsbelasting schrijft Neumann 1) o. a. »Wie echter gelegenheid had, het ongeluk te leeren kennen, dat de hoofden van huisgezinnen trof, die als ambachtslieden, kooplieden, kramers, herbergiers enz. tijdens den jongsten oorlog bijna een geheel jaar als landweermannen aan hun werk en hun gezin onttrokken werden, terwijl gelijktijdig hun concurrenten in stad en land deze gelegenheid benutten om op kosten van anderen omhoog te gaan; die inzage in de dikwijls hartverscheurende brieven had, waarmede vrouwen en verwanten der zoo bedreigden of geruïneerden, compagnies- en bataljonscommandanten bestormden, om zij het dan ook voor korten tijd voor de aldus bedreigden verlof te bekomen, om ten minste het noodzakelijkste te verrichten ten einde voor

1) Neumann. *Die Welrsteuer*. Schanz's. Finanzarchiv. 1887.

geheelen ondergang bewaard te blijven en wie zich dan voor oog en brengt, dat in de oorlogen der toekomst deze rampen een nog veel grooteren omvang zullen nemen, die zal toch wel niet kunnen beweren, dat al deze ellende door de eer om te dienen wordt opgewogen."

Tot de krachtige voorstanders in Frankrijk behoorde de rapporteur der Commissie in de Kamer van Afgevaardigden Laisant. Hij omschreef de motieven als volgt: »Iedereen moet naarmate van zijn krachten en zijn middelen, tot verdediging des lands bijdragen; diegenen, welke om eenigerlei redenen verhinderd zijn, persoonlijk daartoe mede te werken, kunnen onmogelijk daarin een onbillijkheid of een misbruik zien, wanneer hun de verplichting wordt opgelegd een matige belasting te betalen. Zulks is een volkomen wettige en patriotische belasting, die niet in het minst gelijkt op een stelsel van afkoop. (exonération à prix d'argent.) De invoering van de taxe militaire is, zooals de motiveering zeer juist zegt, een quaestie van billijkheid en moraliteit."

In de zitting van 2 Juli 1887 voegde hij hieraan, met betrekking tot het beginsel der weerbelasting nog mondeling het volgende toe: »Wanneer een jongeling op den leeftijd, waarop hij met zijn persoon als soldaat in 's lands dienst moet treden, om door de Wet erkende redenen, daarin wordt verhinderd, is het mijns inziens volkomen overeenkomstig het beginsel, dat iedere Franschman persoonlijk dienstplichtig is, wanneer hij in plaats van met zijn persoon, met zijn geld tot de nationale verdediging bijdraagt. Ongetwijfeld is het geen equivalent voor den persoonlijken dienst, dat zou te veel gezegd zijn, doch op het gebied van het mogelijke, toch altijd een vervanging van persoonlijke door geldelijke offers."

Toen de Afgevaardigde de la Ferronays interrompeerde met de uitdrukking dat daarmede de plaatsvervangende van 1832 terugkeerde, vervolgde Laisant: »Neen dat is geen remplacering door geld; men kan zich niet doen vervangen! De grondgedachte, die wij voor recht patriotisch en billijk houden, is deze: wanneer door omstandigheden, die niet van den wil van den jongeling afhankelijk zijn, deze niet onder de wapens

kan komen, dan zal hij, voor zooverre zijn middelen toereikend zijn, met zijn geld betalen, wat hij voor zijn persoon niet kan verrichten."

Stilstaande bij het sentimenteele medelijden, dat men betoonde bij de voorgestelde bepaling om ook de fysiek ongeschikten te laten bijdragen, zegt hij: »Is een jongeling, die voor den militairen dienst ongeschikt is omdat hij gebocheld, eenoogig of lam is, de zoon van een schatrijk bankier, dan verlang ik dat hij belasting betaalt en ik geloof dat het een schandelijke onbillijkheid zou zijn, hem hiervan vrij te laten." Laisant sloot zijn rede met de volgende woorden: »Men kan omtrent den omvang, den aard en de middelen alsmede de wijze van berekening der belasting wijziging voorstellen, het beginsel van de weerbelasting schijnt mij een beginsel van billijkheid en rechtvaardigheid te zijn en ik bid de Kamer hoe ook hare eindbeslissing moge zijn, dit beginsel te bekrachtigen."

In de Senaat waren de aanhangers van de belasting talrijker. De rapporteur, de Generaal Deffis noemde de weerbelasting een consequentie van den algemeenen weerplicht. De Senator George zeide in de zitting van 24 Mei 1888 o. a. »Alle jongelieden van den voorgeschreven leeftijd, worden, wanneer zij gezond en in staat zijn de wapens te dragen bij de regimenten ingedeeld en zullen, wanneer de nood aan den man komt, het slagveld betreden om goed en bloed van zichzelf en van anderen te verdedigen. Zal het dan werkelijk geoorloofd zijn dat b. v. een jongeling, uit een familie, die een aanzienlijk vermogen bezit, echter bijziende is, of het een of ander gebrek heeft, waardoor hij vrij is van den dienst bij het leger, van elke verplichting wordt ontheven, dat hij niet dient en ook niet betaalt, terwijl zijn leven en zijn vermogen door zijn kameraden worden beschermd en hij in deze bescherming ten volle deelt?"

In de latere zitting van 7 Juni 1888 ontwikkelde hij dezen gedachtengang nog verder: »Men denke zich een jongeling, die geheel of tijdelijk wegens te kleine maat of het een of ander gebrek van den militairen dienst wordt vrijgesteld, in het burgerlijke leven trect en vroeger dan de anderen in het genot zijner burgerlijke rechten geraakt. Een onder de wapens

staande man, wordt van het standpunt van het kiesrecht, eerst een burger, wanneer hij de gelederen verlaten heeft. Deze jongeling geniet echter alle rechten als burger, ofschoon hij de plichten daarvan en zelfs den eersten, den meest gebiedenden van allen, om zijn krachten en zijn persoon aan den algemeenen weerplicht te wijden, niet heeft vervuld. Geloofst gij niet, dat zoo iemand zich in zijn burgerwaarde verkleind zal gevoelen, wanneer men hem toeroept: „ik heb drie, vier jaar mijns levens aan den dienst van het vaderland gewijd en gij hebt niets gepresteerd noch in geld, noch in goed!” — Wij willen hem uit dien beschamenden toestand verlossen, door naar een equivalent te zoeken. Wij zeggen tot hem, gij zult 25 jaar lang van uw arbeid, van uw persoonlijk vermogen jaarlijks een bedrag betalen en dat bedrag willen wij als een equivalent voor den persoonlijken dienstplicht beschouwen. Dan kunt gij met hetzelfde recht tot uwe kameraden zeggen. Ook ik heb mijn plicht gedaan en mijn land gediend, zoo goed als ik kon! Dat is rechtvaardig, logisch en naar ik meen te mogen bijvoegen, eervol voor allen.”

Over het algemeen ademen de argumenten der voorstanders eenzelfde geest 1). Terwijl de bezwaren aan de vervulling

1) G. Cohn. *Die Bundes-Gesetzgebung der Schweiz unter der neuen Verfassung*. Zürich. „De grondgedachte is eenvoudig deze, om door de zakelijke last, de bevrijding van de persoonlijke last voor den Staat gelijk te maken. De militaire dienstplicht in den Staat is een staatsburgerlijke personeele last. Hij is het bij den lichtereren dienst in Zwitserland, hij is het nog veel meer in den militairen dienst van het Duitsehe Rijk. De eer, die men aan dezen dienst knoopt of knopen wil, stelt het feit niet ter zijde, evenmin het wezen van de persoonlijke last. Is alzoo de militaire dienst een last, dan zullen diegenen, die daarvan bevrijd worden en in staat zijn, in plaats van de persoonlijke last, een belastinglast te dragen, door een zoodanige aan den Staat vergoeding voor die bevrijding bieden. Deze vervanging echter onderscheidt zich van het stelsel der plaatsvervangning in de oude militaire organisatiën, want er is geen plaatsvervangning, waar iedere burger in staat de wapenen te dragen tot den dienst verplicht is en slechts zichzelf vertegenwoordigen kan. Er kan slechts van vervangning sprake zijn, wanneer door de zakelijke last, de persoonlijke last van denzelfden persoon wordt overgenomen en terwijl iedere staatsburger verplicht is met al zijn kracht voor den dienst des vaderlands in te treden, zoo zal hij, wanneer de persoonlijke geschiktheid ontbreekt, met de ge-

van den militairen dienst verbonden, in herinnering worden gebracht, treedt overal het beginsel op den voorgrond om door middel van weergeld of krijgabelasting te voldoen aan het rechtvaardigheidsbeginsel en allen, hetzij persoonlijk, hetzij geldelijk te doen deelen in de vervulling van een der eerste plichten van iederen staatsburger.

Wel is waar kan de geldelijke bijdrage niet als een ieder

heele zakelijke kracht, in juiste verhouding tot zijn medeburgers moeten bijdragen."

Dr. W. Lesigang. *Das Wehrgeld oder die Ausgleichbelastung der nicht-dienenden Wehrpflichtigen*. Jahrbücher für National Oekonomie und Statistik, 1889. „Het weergeld is een *Geldleistung*, te voldoen door hen, die in den dienstplichtigen leeftijd, om de een of andere, uitsluitend personeele reden van den dienst vrijgesteld zijn, met het doel hen, een zoodanige last op te leggen, dat zij zich even zwaar getroffen gevoelen, als deze. Het weergeld is geen belasting, doch staat evenals de militaire dienst, naast deze.

„De militaire dienstplicht werd ingevoerd, omdat de Rijken niet in staat waren de prijs te betalen, waarvoor soldaten te koop waren en zij zich buiten staat gevoelden om een zoodanige belasting op te leggen, als tot het onderhoud van een voldoende staand leger noodig zou zijn.

„Eenmaal in beginsel aangenomen, dat op zekeren leeftijd de verplichting tot dienen rust, treedt vanzelf het beginsel op den voorgrond, dat hij die niet dient op de een of andere wijze een equivalent zal moeten stellen. Streng genomen, zou dit equivalent zoodanig moeten zijn, dat — wijl de militaire dienstverplichting uitdrukkelijk is bestemd tot verdediging van den Staat in oorlogstijd, het equivalent eenzelfde doel zou moeten hebben. Dit is niet te vinden en nog door niemand gevonden! Er blijft dus niets over dan een verplichting van anderen aard, die den van militairen dienst vrijgestellten burger op overeenkomstige wijze belast. Nimmer kunnen deze twee verplichtingen met elkaar worden vergeleken.

„Bij de tegenwoordige maatschappelijke toestanden is intusschen het beste ze in geld om te zetten. Vormt niet het geld tegenwoordig een equivalent voor alles en het gebruik daarvan tot het gelijkmaken van alle mogelijke voordeelen en lasten van den meest heterogenen aard is tegenwoordig aan de orde van den dag, zoodat men geenszins bevreemd behoeft te zijn, om ook den militairen dienst met een dienst in geld te vergelijken. Zeker! de militaire dienst van het individu, kan niet in geld worden geschat ook niet met geld worden vergeleken. Kan dan echter het verlies van een lichaamsdeel door geld worden opgewogen, met geld worden vergeleken? Toch wordt er bij bepalingen naar gestreefd; zoo betaalt de spoorwegmaatschappij bij ongelukken; de wet straft beledigingen met boete. Kan daarom een staatsburger de verplichting om persoonlijk aan de landsverdediging deel te nemen niet vervullen, dan zal hij als equivalent een geldelijk bedrag moeten leveren, dat hem evenzoo belast als hij, die dient."

bevredigend equivalent worden beschouwd en moet ook elk begrip van afkoop ter zijde worden gesteld, doch langs den weg der krijgsbelasting wordt in ieder geval het rechtvaardigheidsgevoel bevredigd en de gelegenheid geboden om door middel van de opbrengst dezer bijdrage, de gevolgen van de persoonlijke dienstvervulling althans voor een gedeelte te neutraliseeren.

Van de tegenstanders strijdt een deel tegen het beginsel als zoodanig. Zij zijn het sterkst wanneer zij zich verzetten tegen het denkbeeld om lichamelijk of geestelijk voor den militairen dienst ongeschikten in de krijgsbelasting op te nemen. In den Duitschen Rijksdag vinden wij in het voorste gelid van den tegenstand, de Afgevaardigden von Treitschke en Löwe.

»Hoe komt het», vraagt de eerste, »dat onze groote legerorganisateurs niet aan een krijgsbelasting hebben gedacht? Zij wilden niet dat men beschouwde als een *plicht*, wat voor allen een *eer* moet zijn. Thans zal geheel onwillekeurig het begrip gaan wortelen: »Wie niet dient, betaalt.»

Zijn wantrouwen te kennen gevende in de toepassing vervolgt hij: »En ook al beweert de Minister dat onze keuringscommissiën (Ersatzbehörde) over het algemeen hun plicht met de grootst mogelijke nauwgezetheid betrachten, toch zal het gaan voorkomen, dat zij in de verleiding kwamen om een bijzonder rijken jongeling af te wijzen, om de belasting te steunen.» Terwijl hij ten slotte betoogde dat het onbillijk zou zijn om iemand, die door lichamelijke ongeschiktheid van het dienen wordt verstoken, nog volgens hem met een geldboete te straffen. »De volkomen gezonde mensch», aldus redeneerde hij »slaat zich gemakkelijker door het leven heen, dan de gebrekkige en de zwakke. Honderden jongelieden zouden met vreugde hun dienstplicht volbrengen, wanneer zij zich maar in het onschatbaar geluk eener volkomen gezondheid konden verheugen. De staat mag deze jongelieden met hunne ouders niet daarom een geldstraf opleggen, omdat zij met den besten wil hun burgerplicht niet kunnen volbrengen.»

De Afgevaardigde Löwe ging nog een stap verder. Antwoordende op de rede van den Rijkskanselier, zeide hij: »ik geloof

wanneer men gevolgtrekkingen wil maken uit de motieven door den Rijkskanselier aangevoerd, dan moet hij nog een stap verder gaan en niet alleen diegenen een strafbelasting opleggen, die thuis blijven omdat zij niet dienen kunnen, doch vooral ook de huisgezinnen, die de zonde begaan alleen meisjes te bezitten, anders zouden immers die gezinnen, die toch ook de arbeidskracht hunner medeleden voor zich in beslag nemen, in veel betere conditie zijn, als zij, die in de minder gelukkige positie zijn van slechts mannelijke telgen te bezitten, die zij voor het leger beschikbaar moeten stellen."

Deze argumenten, wier zwakheid in het oog springt, bleven in en buiten het Parlement niet onweersproken. De Afgevaardigde Dr. Reichensperger verdedigde het beginsel door o. a. te zeggen: »de militaire dienstplicht berust op de eenvoudige en natuurlijke grondgedachte, dat iedereen verplicht is, de integriteit van den Staat en de inwendige orde te verdedigen en wel zooals het Duitsche spreekwoord zeer eenvoudig zegt: »mit Gut und Blut." Wie nu daarvoor zijn bloed niet geven kan wegens zijn lichaamsgebreken, die moet dan ten minste met zijn goed daarvoor opkomen, aannemende dat hij een inkomen bezit."

Elders 1) werd aangevoerd dat de heer von Treitschke, wanneer hij de ongeschiktheid voor den actieven militairen dienst gelijk stelt wegens het gemis aan gezondheid, met gebreken, hij daarbij geheel en al vergeet, dat het grootste deel van de niet voor den militairen dienst ingelijfde weerplichtigen uit volkomen gezonde mannen bestaat en het aantal dergenen, die door ernstige lichamelijke of geestelijke gebreken in de uitoefening van den dienstplicht verhinderd worden, zoo ontzettend gering is, dat zij, wanneer men op het belastingeffect let, niet in aanmerking komen.

Het hoofdcontingent van de belastingplichtigen wordt gevormd door de overcompleten 2). Zelfs wanneer men dus de

1) Zeitschrift des preussischen statistischen Bureau's. 1881.

2) In Deutschland de Ersatzreserve 1e en 2e klasse, bestemd om het actieve leger te completeren en gevormd door hen, die vrij van dienst zijn door het lot of om gezondheidsredenen. (12 jaar).

humaniteitsargumenten gelden laat, wat naar de grondgedachte geenszins gerechtvaardigd zou zijn, blijft toch een zeer aanmerkelijk aantal weerplichtigen over, dat aan gezondheid en maatschappelijke geschiktheid tot arbeiden weinig of in het geheel niet bij de werkelijk dienenden zou achterstaan.

Geheel vertrouwbare statistische gegevens omtrent het aantal van de absoluut tot arbeid ongeschikten, die zich onder de afgekeurde dienstplichtigen bevinden, zijn niet te mijner beschikking. Sauer 1) berekent dat van het geheele aantal der eventueel aan belasting onderworpen weerplichtigen over 12 belastingjaren, circa 2400000, niet meer dan ongeveer 4 à 5000 absoluut gebrekkigen worden aangetroffen.

In de Statistischen Korrespondenz van 14 Mei 1881 wordt berekend, dat van de als voortdurend ongeschikten ongeveer het een vierde gedeelte, d. i. 15000, door de ziekten of gebreken, waarmede zij behept zijn, ook met betrekking tot hunne werkzaamheid in het burgerlijk leven aanmerkelijk worden belemmerd.

De Staatscommissie berekent dat volgens de toen geldende bepalingen van de jaarlijks voor de militie ingeschrevenen \pm 40000 jongelieden, zouden worden vrijgesteld \pm 23500 waarvan 2600 wegens ziekelijke gesteldheid.

Opmerking verdient dat o. a. in Duitschland ongeveer 9000 jongelieden, jaarlijks als zijnde onder de maat worden afgekeurd 2). Zij werden door den Afgevaardigde Reichensperger treffend gekarakteriseerd: »Daardoor, zegt hij, komt alweder een groot aantal dienstplichtigen absoluut vrij van den militairen dienst en daaronder bevinden zich de allerstramste en krachtigste jongelieden, die wat hun lichaamsgestel betreft tot alle militaire diensten volkomen geschikt zouden zijn. Daaronder zijn lieden met een groot inkomen; ik ken zeer rijke familiën, wier afstammelingen niet veel meer dan 4 voet meten en die toch tot de krachtigsten behooren; zij zijn en blijven vrij!»

Ook in het Fransche Parlement werd geen bepaling zoo

1) Die Deutsche Wehrsteuerfrage im Zusammenhange mit der neuen Militär-vorlage vom Nov. 1892. von Karl Sauer. Berlin. 1893.

2) In Nederland bedroeg dit aantal volgens de Staatscommissie 4100.

krachtig aangevallen en gegispt als die betrekkelijk de lichamelijk ongeschikten. Met levendige kleuren werd het ongeluk geteekend, waardoor misvormden werden bedreigd. Mocht men deze reeds zwaar bezochte lieden, nog zwaarder treffen? Van deze reeds zoo stiefmoederlijk bedeedden nog belasting te heffen, is een gruwzame onbillijkheid! — Ook voor den steun der familie werd een lans gebroken. De Senator Féral achtte hunne positie met de betaling van welke belasting ook, onverenigbaar. Hunne ouders bevinden zich in een toestand van hulpbehoevendheid, hun terugkeer in het huisgezin is onontbeerlijk, om aan deze het dagelijksch brood te verzekeren. Het zijn armen en ongelukkigen, wier zonen men als soutiens de familie aan dit huisgezin teruggeeft. »Ik geloof,» aldus besloot hij »dat het moeilijk zal zijn, voor deze klasse een argument aan te voeren!»

De overtuigende argumenten van den Senator Boulanger brachten het ontwerp in veilige haven. Hij zeide o. a.:

»Alle Franschen zijn tot den persoonlijken dienst verplicht: dit is het leidende motief van de wet en moet scherp in het oog worden gehouden. Iedereen, die niet persoonlijk dienen kan, om welke reden dan ook, moet in de plaats daarvan een geldelijk offer brengen en daarmee aan de Regeering het middel bieden ter versterking van de kaders van het leger, tot verhooging en verbetering van de nationale weerkracht. Van deze gezichtspunten uit is het een dwaling te willen beweren, dat de ongeschikten geen belasting behoeven te betalen, omdat ze ook niet behoeven te dienen. Dit is een drogreden! — De wetgever, die uitsluitingsgronden voor den militairen dienst toelaat, kan daarbij toch allerlei voorwaarden stellen en tot hen, welke hij uitsluit zeggen: wanneer ik u van den persoonlijken dienst onthef, omdat gij fysiek in een toestand zijt, die niet toelaat u in de gelederen van het leger op te nemen, zoo wil ik ten minste, dat gij evenals uwe broeders en kameraden, zoo goed als mogelijk is en wel met uw vermogen, in de lasten van de algemeene legeruitgaven deelt.

»Dit is de grondgedachte der wet en zij is absoluut correct!

»De militaire wet spreekt van uitsluitingsgronden, maar men

vergete niet, dat er verschillende redenen voor uitsluiting zijn, die geenszins ingrijpende gebreken tot grondslag hebben. Men zal mij toegeven, dat wanneer men wegens een onbetcekenend gebrek in den groei, een licht scheel zien, of een iet wat teedere constitutie afgekeurd wordt, dat men daardoor niet zwaar lijdend of ziek is. En er zijn heel wat van dergelijke lichaamsgebreken!

»Dat deze categorie van uitgeslotenen, en hun aantal is groot, geheel gezonde lieden zijn, zult gij mij wel niet willen betwisten. Daags na de afkeuring verschaffen zij zich een tehuis, spelen een rol in het gezelschapsleven en niemand bemerkt iets van hun ongeschiktheid voor den dienst. Daarom is het toch zonneklaar, dat zij van de belasting niet mogen worden vrijgesteld. Dit zult gij moeten erkennen?

»Men heeft zich afgevraagd, of er ook onderscheid moest worden gemaakt tusschen de voor den dienst ongeschikten. Er zijn daarbij bedenkingen geopperd, dat in zulke gevallen onderscheidingen en gradatiën niet gemakkelijk te maken zijn en aan den willekeur, in plaats van dien te verhinderen, een ruim veld zou worden geopend. Intusschen is er één geval, dat bepaald de aandacht verdient, n.l. voor zoover dit betreft zoodanige ongelukkigen, wier gebreken om zoo te zeggen den hoogsten trap hebben bereikt, verlamden, idioten, ongelukkigen dus, die aan hunne familie geheel tot last zijn.

»Ook de buitenlandsche wetgevingen hebben, ondanks de strenge bepalingen, toch moeten bekennen, dat ten opzichte van deze categorie een uitzondering moet worden gemaakt, voor zoover de gebreken elken arbeid onmogelijk maken. Doch deze buitenlandsche wetgevingen, die voor ons zeer bruikbare aanwijzingen bevatten, omdat zij practisch beproefd zijn, staan de belastingvrijheid slechts onder één voorwaarde toe; deze zwaar lijdenden namelijk, tot iederen arbeid onbekwaam, *moeten horendien geen vermogen bezitten*. Dienovereenkomstig moet in beginsel worden aangenomen, dat deze jongelieden wel vrijgesteld worden van de *taxe fixe*, doch niet van de *taxe proportionnelle*. Zoo is het beginsel!»

Iets later bestreed Boulanger ook de beklagenswaardige positie

der afgekeurden en stelde daarbij statistisch vast, dat onder 53000 wegens lichaamsgebreken vrijgelaten personen, zich slechts 156 blinden en 226 doofstommen bevonden; terwijl verreweg het grootste deel uit zeer krachtige en tot arbeid in staat zijnde personen bestond. 1)

Ondanks de tegenwerpingen werd het ontwerp in de Kamer van Afgevaardigden met een meerderheid van 34 stemmen en in de Senaat met een van 164 stemmen aangenomen.

In het verloopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het Wetsontwerp betreffende de regeling der samenstelling van de landmacht, waarin zooals reeds werd opgemerkt, de wenschelijkheid van het heffen eener zoogenaamde krijgsbelasting, namens eenige leden werd betoogd, meenden andere leden zich nu reeds als tegenstanders daarvan te moeten doen kennen. Als argument werd door deze laatsten aangevoerd, dat de niet bij de militie ingelijfden in elk geval onderworpen zullen zijn aan den landstormplicht, waardoor zij in tijd van nood geroepen kunnen worden krachtdadig mede te werken aan de verdediging van den vaderlandschen bodem. Met het oog daarop, afgezien nog van de practische bezwaren, zouden deze leden een heffing als hierbedoeld ongerechtvaardigd achten.

Feitelijk hebben wij hier dus te rekenen met twee nieuwe argumenten: 1°. de landstormplicht; 2°. de practische bezwaren. Wat de eerste betreft, in de landen waar krijgsbelasting werd ingevoerd, bestaat de landstormplicht, doch het is geen der tegenstanders in de gedachte gekomen om deze dikwijls geheel vage verplichting tot deelname aan de landsverdediging, gelijk te stellen met den dienstplicht bij leger of landweer. De regeling van den landstorm is ten onzent nog niet ingediend, doch

1) Ratzenhofer zegt in zijn werk: *Die Staatswehr* 1881 o. a.: „Es sieht sich der Wehrmann gegenüber dem Untauglichen in seinem Lebensgenuss und auch wirthschaftlich empfindlich benachtheiligt. Die natürliche Folge ist, dasz die Untauglichkeit und physische Gebrechen einen wirthschaftlichen Werth erlangen, während die körperliche Vollendung ein zweifelhaftes Gut genannt wird. Der Staat prämiert also durch die Befreiung der Untauglichen on jeder Wehrpflicht die körperliche Unvollendung und erzeugt in der Bevölkerung das Streben, für den Waffendienst unbeschadet der bürgerlichen Beschäftigung ungeeignet befunden zu werden.“

het laan zich voorzien, dat daarbij een treffende overeenkomst met onze rustende schutterij op den voorgrond zal treden. Zal de landstorm in werkelijkheid ooit iets presteeren, dan zal het zijn omdat de kern der natie is geoeffend in het leger, de geheel ongeoeffende vrijgestelden, waaronder het aanzienlijk contingent der voor kleine gebreken afgekeurden, zullen gerustelijk buiten beschouwing kunnen blijven. Doch al ware dit niet het geval, dan hebben die landstormplichtigen het groote voordeel boven de dienstplichtigen gehad, dat zij gedurende den vreedestijd vrij waren van alle verplichtingen en zich vrijelijk aan studie of beroep konden wijden. Eindelijk mag niet over het hoofd worden gezien, dat slechts in de uiterste gevallen een beroep zal kunnen en mogen worden gedaan op de landstormplichtigen. Door uit dit uiterste geval een argument te putten om zich te onttrekken aan den vaderlandslievenden plicht, om reeds in vreedestijd met persoon of geldmiddelen bij te dragen tot de verdedigbaarheid van het Rijk, wordt duidelijk bewezen, hoe schaarsch de argumenten zijn, die tegen het beginsel kunnen worden aangevoerd.

Omtrent den aard der practische bezwaren wordt geen licht ontstoken, en daarmede vervalt onzerzijds de weerlegging. Elders worden intusschen deze bezwaren niet gevoeld en ook ten onzent zullen ze met eenigen goeden wil vernocdelijk wel kunnen worden ontweken.

Ik heb gemeend, bij de beschouwing der argumenten vóór en tegen het beginsel, iets langer te moeten stilstaan. Alvorens de details uit te werken, dient men omtrent de billijkheid der grondgedachte tot een conclusie te zijn gekomen. Die conclusie kan, dunkt mij, niet anders luiden dan in het voordeel. Ook al zullen wij bij de verdere behandeling dit denkbeeld nog trachten te versterken, velen uwer zullen ongetwijfeld reeds nu met mij instemmen, dat vooral voor een klein land, waarbij enig en uitsluitend de verdediging van den vaderlandschen bodem en het behoud der onafhankelijkheid op den voorgrond staat, de toepassing van het beginsel eener weerbelasting in ruimen zin volkomen gerechtvaardigd is.

Is het grootste gedeelte van den tegenstand gericht tegen het denkbeeld om schier zonder uitzondering de niet dienenden aan de krijgsbelasting te onderwerpen, een kleiner gedeelte der tegenstanders, hoewel instemmende met het beginsel, kan zich niet vereenigen met den grooten omvang der belasting en met de wijze waarop over de opbrengst daarvan zal worden beschikt. Het is noodig deze punten thans aan een afzonderlijke beschouwing te onderwerpen.

III. HOEGROOTHEID EN OMVANG VAN DEN BELASTINGPLICHT.

De bepalingen omtrent de *hoegrootheid* en den *omvang* van den belastingplicht zijn in de Rijken, waar hij werd ingevoerd, zeer verschillend.

In Zwitserland en Frankrijk wordt van ieder niet dienende — behoudens de uitzonderingen in de wet genoemd (zie Bijlagen 1 en 3) — een vast bedrag van 6 frs gevorderd, dat als het minimum der belasting geldt.

In Oostenrijk worden de belastingplichtigen in 14 klassen verdeeld en wordt van de eerste klasse een bedrag van 100 fl. en van de 14de slechts 1 fl. gevorderd.

In Wurtemberg en Beieren betaalde men volgens de destijds bestaande voorschriften resp. 20 gulden en 3 tot 100 gl.

Het Duitsche ontwerp van 1881 verlangde per hoofd 4 Mk. Het Italiaansche ontwerp 6 lires.

Dit vaste bedrag wordt echter in de verschillende rijken, Oostenrijk uitgezonderd, naarmate van vermogen en inkomen van den betrokken belastingplichtige vermeerderd.

Zwitserland eischt van iedere 100 frs. zuiver inkomen of van iedere 1000 frs. vermogen, 1,50 frs. en bepaalt het maximum van het jaarlijks door één persoon te betalen belastingbedrag op 3000 frs.

Frankrijk eischt een *taxe proportionnelle* gelijk aan de hoofdsom der belasting op het personeel en het mobiliair van den belastingplichtige, zonder echter een maximumbedrag voor te schrijven.

Beide landen begrijpen in dezen belastingplicht onder be-
1900/1901

paalde voorwaarden ook de ouders of de grootouders van den vrijgestelde en Oostenrijk handelt overeenkomstig.

Over het algemeen loopen de gevoelens omtrent het minimum van het belastingbedrag weinig uiteen en treedt hierbij het beginsel op den voorgrond, dat dit minimum, de *taxe fixe*, zoo laag mogelijk moet worden gesteld, opdat het door ieder vrijgestelde kan worden betaald, en daarmee ook in de onderste lagen der Maatschappij het denkbeeld levendig wordt gehouden, dat ieder burger tegenover den Staat niet alleen *rechten*, doch ook *plichten* heeft.

Ook het beginsel om den belastingplicht in verband met inkomen en vermogen van den vrijgestelde te verhoogen, hoewel geenszins onweersproken gebleven, vindt algemeen toepassing en is mijns inziens ook geheel in overeenstemming met de billijkheid. Terecht zeide de Senator Boulanger bij de behandeling van het Fransche ontwerp: »ik ben het en naar ik geloof de geheele Senaat met mij, volkomen eens met het denkbeeld om de belasting in twee gedeelten te splitsen, een vast en een wisselend gedeelte. Heeft toch het leger niet twee geheel verschillende objecten te dekken, *persoon* en *vermogen*! Wat lijf en leven betreft, daarvoor kunnen geen gradatiën gemaakt worden. De personenbelasting moet dus voor allen even hoog zijn, als een noodzakelijk gevolg van het beginsel van gelijkheid.

Wat echter omgekeerd de *taxe proportionnelle* betreft, zoo schijnt het mij evenzoo billijk, wanneer de Wet bij de invoering eener belasting, waarvan een der elementen gericht is op beveiliging van het bezit, ook rekening houdt met de grootte en waarde daarvan.»

De quaestie omtrent de bepaling van den *omvang* der belasting wordt voornamelijk beheerscht door de beide vraagpunten :

1°, zullen *alle* niet dienenden aan de belasting worden onderworpen of zullen lichamelijk en geestelijk ongeschikten daarvan worden vrijgesteld ;

2°, moeten ouders of grootouders der vrijgestelden in verband met hun vermogen en inkomen in de krijgsbelasting worden

opgenomen en in hoe verre kunnen zij aansprakelijk worden gesteld voor de richtige betaling daarvan?

Het eerste punt werd reeds in den breede toegelicht en wij schaarden ons aan de zijde van hen, die *alle* niet dienenden aan een minimale belasting als hoofdsom onderworpen wilden zien.

Alleen de zoodanigen, die absoluut buiten staat worden geacht om door arbeid in hun onderhoud te voorzien, behooren daarvan te worden vrijgesteld, mits zij voor zich en hun huisgezin geen voldoende vermogen bezitten.

Een dergelijke bepaling treft men aan in de wettelijke voorschriften van Zwitserland, Frankrijk en Oostenrijk.

Wat het tweede punt betreft, de meeste krijgswetwetten en ontwerpen, het Wurtembergsche en Beiersche uitgezonderd, hebben daarin ook de belastbaarheid der ouders of grootouders opgenomen.

Intusschen ontmoeten wij daarbij aanmerkelijke verschillen. Frankrijk laat de ouders eerst buiten rekening wanneer de belastingplichtige 30 jaar is en een eigen domicilie heeft. Zwitserland ziet van een dergelijke belastbaarheid alleen dan af, wanneer het inkomen der ouders uit andere bronnen dan uit vermogen voortvloeit. In het Duitsche ontwerp werden ouders en grootouders slechts verplicht tot betaling van de krijgswetwetten van zoons of kleinzons, voor den tijd gedurende welken zij wettelijk tot onderhoud verplicht zijn. Ook in Oostenrijk geldt hetzelfde beginsel.

De bedoelingen, die bij het vaststellen dezer bepalingen hebben voorgezet, waren in hoofdzaak gericht op de voordeelen, die dikwerf ook voor de ouders uit de vrijstelling voortsporen. In het Fransche Parlement werd bovendien aangevoerd dat de belasting veel in beteekenis (lees opbrengst) zou verminderen, wanneer geen acht werd geslagen op de maatschappelijke positie van de ouders, daar de eigenlijke belastingplichtigen in de eerste jaren althans geen of bijna geen vermogen bezaten.

Het beginsel dat ouders voor de minderjarige kinderen optreden, schijnt mij volkomen gerechtvaardigd. Vrijstelling van den militairen dienst voor hunne zoons levert ook hun, maatschappelijke voordeelen, hetzij dan dat zij reeds vroegtijdig in

hun beroep of bedrijf door den vrijgestelde worden bijgestaan, hetzij dat de opvoeding van den betrokkene niet door den militairen dienst onderbroken, wordt vergemakkelijkt.

Ook dient in het oog gehouden te worden, dat de meer door fortuin begunstigde ouders, door de afschaffing der plaatsvervangende geldelijk voordeel genieten, wanneer onder de bestaande verhoudingen hunne dienstplichtige zoons, van den militairen dienst worden vrijgesteld. Treden zij voor den vrijgestelde gedurende diens minderjarigheid op, dan bestaat er, dunkt mij, geen enkel bezwaar, om gedurende dit enkele jaar ook van hen een verhoogd percentage als bijslag te vorderen, terwijl voorts het beginsel der mede-aansprakelijkheid voor de betaling der taxe fixe onaangetast moet blijven.

Verder te gaan, schijnt mij echter niet gewenscht. Het doel van iedere rationeel ontworpen weerbelasting moet zijn, om een belasting van de ouders geheel of zoodra mogelijk te ontberen. Ook al mag het in vele gevallen samentreffen dat de ouders aandeel hebben in de gunstige maatschappelijke positie als een gevolg der vrijstelling, in vele gevallen treft dit echter niet samen en een specialiseering en individualisering der belasting is geheel onmogelijk.

IV. HOELANG ZAL DE WEERGELDP LICHT DUREN ?

Als beginsel dient te worden aangenomen, dat de weergeldplicht gelijken tred houdt met den dienstplicht, terwijl daarbij al of niet de bepaling kan worden opgenomen, dat gedurende den dienstplichttijd bij de landweer slechts de helft zal worden gevorderd.

De landweerplicht geheel buiten rekening te laten, schijnt onbillijk, wanneer men in het oog houdt, dat juist in de jaren van den landweerplicht de oproeping tot den dienst in oorlogstijd ingrijpende maatschappelijke nadeelen in zich sluit; het meerendeel der opgeroepen toch zal tot de categorie der huisvaders behooren, terwijl velen hun gezin geheel of gedeeltelijk onverzorgd zullen moeten achterlaten.

In Zwitserland wordt gedurende den dienstitijd van den

Auszug, d. i. van af het 20e tot en met het 32e jaar het geheele belastingbedrag, daarna gedurende den landweerdiensttijd van het 32e tot het volbrachte 41e jaar, de helft gevorderd.

In Oostenrijk strekt zich de belastingplicht uit over ieder weerplichtig dienstjaar bij het leger, dat nog doorloopen moet worden, d. i., gedurende een maximum van 12 jaren. Het Deutsche ontwerp nam eveneens 12 jaar tot grondslag voor de belasting.

In Frankrijk is men de taxe militaire verschuldigd van af het 20e jaar, tot den 1en Januari volgende op den overgang in de reserve van het territoriale leger, d. i. gedurende 19 jaar. Iedereen, die niet zijn volle drie jaren in het actieve leger dient, betaalt belasting.

Een wegens zijn juridisch karakter ernstig bestreden, doch uit een financieel oogpunt niet onbelangrijk punt, vormt de vraag in hoeverre de belasting een terugwerkende kracht zou mogen hebben. Ook in deze aangelegenheid deden zich vóór en tegenstanders kennen.

De Senator Boulanger, een voorstander van de terugwerking, beweerde o. a. dat de wetgever steeds het recht had, een door sociale verhoudingen geschapen toestand te wijzigen. »De Staat» zegt hij »sloot toch met de volgens de wet van 1872 militair vrij geworden lieden geen contract; hij kan krachtens zijn souvereiniteit en onbeperktheid te allen tijde nieuwe voorwaarden aan zijn burgers stellen. Thans vormt men twee categorieën van, van den militairen dienst vrijgestelde manschappen, die van 1872 en die van heden. Beiden verheugen zich in dezelfde begunstigde stelling ten opzichte van hun weerplicht, toch betaalt de een belasting, de ander niet.»

De terugwerkende kracht bleef echter in Frankrijk uitgesloten en mijns inziens ook naar onze grondwettige rechtsbegrippen terecht. In Oostenrijk werd bij de wet van 1880 bepaald, dat vrij zouden zijn van de Militär taxe, de weerplichtigen, die vóór het jaar 1875 weerplichtig geworden zijn.

V. OP WELKE WIJZE EN TOT WELKE DOELEINDEN ZULLEN DE OPBRENGSTEN DER KRIJGSBELASTING WORDEN GEBRUIKT ?

AAN WIE ZULLEN ZIJ TEN GOEDE KOMEN : RECHTSTREEKS AAN HET LEGER OF AAN DE STAATSKAS ?

Ook omtrent de wijze waarop de opbrengsten der krijgsoverbelasting verdienen te worden gebruikt, wordt in de theorie verschillend gedacht en dienovereenkomstig ook in de practijk gehandeld. Terwijl de een daarmede slechts zuiver militaire behoeften wil bevredigen, of wel de gelden door de niet dienenden opgebracht, ten nutte van de dienenden wenscht te zien besteed, acht de ander het noodig de opbrengst als een bron van inkomst in de Staatskas te storten.

In de zitting van 2 Juli 1887 zeide de Fransche Afgevaardigde Bar. Reille o. a. : »Wij stellen u voor, door middel van de krijgsoverbelasting zuiver militaire behoeften te bevredigen. Slechts wanneer zij ten gunste van het leger wordt gebruikt, heeft zij in het algemeen recht van bestaan. Mijn vrienden en ik, die tegen de invoering waren, hopen tenminste zooveel te bereiken, dat zij in het belang van het leger, tot verbetering van de positie der onderofficieren of tot vergrooting van het aantal vrijwilligers kan worden gebruikt. Daarin ligt de eenige mogelijkheid om haar impopulariteit te voorkomen.»

Hier tegenover stelde onmiddellijk de Afgevaardigde Mérillon : »De commissie heeft zich reeds met het amendement van Bar. Reille beziggehouden en staat geheel met hem op dezelfde grondslagen, dat de te verwachten ontvangsten aan het leger ten goede moeten komen. Hiertoe is het echter voldoende ze te voegen bij het bedrag van 500 tot 600 millioen, dat ieder jaar voor het oorlogsbudget gevoteerd wordt. Een bijzondere kas tot opname van dit fonds in te richten, is in tegenspraak met onze financieel huishoudelijke gewoonten. En afgezien daarvan moet nog worden bedacht, dat men geenszins zeker kan vooruitzien, welke behoeften verdienen te worden bevredigd. De vrijwilligers en de onderofficieren vorderen vrij wat meer als de belasting opbrengt, daarom is het veel beter en een-

vondiger, de opbrengst van de weerbelasting in de algemeene fondsen op te nemen."

In het Duitsche Parlement ging de Afgevaardigde Reichensperger een stap verder en verlangde dat de dienenden door de niet dienenden zouden worden schadeloos gesteld. »De eischen der sociale rechtvaardigheid," aldus redeneert hij, »pleiten er voor dat aan de vrijgestelden een schatting (Abgabe) wordt opgelegd, ten einde langs indirecten weg, het herstel der ongelijk verdeelde lasten te verkrijgen. Nu bestaat echter deze ongelijkheid in belasting geenszins tegenover Rijk of Staat, deze heeft alles wat hij hebben zal en wil. De ongelijkheid bestaat tusschen het $\frac{1}{3}$ dat dienen moet en het $\frac{2}{3}$ dat daarvan wordt vrijgesteld. Daarom ben ik van meening, dat wanneer men een weerbelasting invoert, hetgeen ik voor gerechtvaardigd houd, het bedrag der belasting aan diegenen ten goede komen moet, die deze exorbitante, zwaarste staatsburgerlijke last op de schouders draagt. Dit is, naar mij toeschijnt, de alleen gerechtvaardigde zijde van de voordracht. Wanneer in de motieven met recht wordt aangetoond, dat deze ongelijke verplichting tot den wapendienst ook aanzienlijke maatschappelijke nadeelen met zich brengt -- dat diegenen, die hun 3 (twee) jaar moeten dienen, daardoor in hun beroepsverhoudingen in hooge mate teruggezet worden tegenover de anderen, dan houd ik het voor een eisch der rechtvaardigheid, dat men het verdere burgerlijk vooruitkomen en de vestiging van het maatschappelijk bestaan bij de gediende soldaten verlicht."

Met kracht verzette deze Afgevaardigde zich tegen het beginsel, zooals dit in het Duitsche ontwerp was opgenomen, om de opbrengst der belasting te doen vloeien in de Staatskas. »De voordracht schijnt op het standpunt te staan," aldus redeneerde hij, »dat alle jongelieden met elkaar op een bepaalden leeftijd de wapens moeten dragen en dat diegenen, die het Rijk zelf niet voor noodig of gewenscht houdt, en dus uitsluit, daarvoor belasting zullen betalen. Doch dit heeft geen logischen samenhang, dit berust op een totale miskenning van de geheele zaak en haar rechtsverhouding. Welk is dan het recht van Staat en Rijk? Het is, dat het de jeugd des lands, zoo-

veel noodig, moet kunnen oproepen en oproept ter verdediging van de integriteit des lands. Goed! Deze eisch is bij ons vervuld naar gelang van de militaire, staatkundige en diplomatieke behoeften van het oogenblik en naar gelang van de financiële krachten, waarover het Rijk en de Staat beschikt, om een grooter of kleiner Armee onder de wapenen te kunnen houden."

»Daarmede is deze vraag opgelost. Het getal der noodzakelijk geachte manschappen is geleverd en daarmede het staatshoogheidsrecht in militaire zaken naar deze richting volkomen uitgeput. Er blijft geen enkele rechtspraak meer over, om van de andere mannen losgeld te vorderen, omdat men ze niet wil en niet kan onder de wapens roepen. Doch nu treedt een andere omstandigheid op den voorgrond nl. de eisch der billijkheid (ausgleichende Gerechtigkeit) tegenover het feit dat $\frac{1}{3}$ deze geheele last alleen draagt en $\frac{2}{3}$ geheel vrij blijft."

In de Fransche Senaat werd voorgesteld een tiende van de opbrengst aan de gemeenter uit te keeren, ten einde daarmede die huisgezinnen te steunen, die ingevolge oproeping tot de kortere militaire oefeningen (herhalingsoefeniugen) tijdelijk in nood zouden komen.

Hiertegen werd aangevoerd dat een zoodanige staatshulp steeds gevaarlijk blijft en daaruit allicht een recht tot ondersteuning door den Staat zou voortvloeien.

Een ander voorstel strekte tot vorming van een »*Caisse de la taxe militaire*» ten einde daaruit premiën, belooningen en schadeloosstellingen te betalen aan vrijwilligers en kapitulanten. Boulanger noemde een zoodanige handelwijze geschikt voor de financiële politiek van Turkije, niet echter voor een welgeordend budget.

Sommige voorstanders van de krijgsbelasting in de 2e Kamer der Staten-Generaal wenschten de opbrengst te doen strekken tot het toekennen van schadeloosstelling aan behoeftige ouders of gezinnen van onder de wapenen zijnde dienstplichtigen, terwijl eindelijk ook het denkbeeld van Reichensperger om de schade door de dienenden geleden, uit het weergeld, door de

nietdienenden op te brengen, te vergoeden, vele aanhangers telt.

Van de buiteulandsche krijgsbelastingen ontvangen die van Zwitserland en Oostenrijk gedeeltelijk een bijzondere bestemming. In Zwitserland ontvangen de kantons de helft van de bruto-ontvangst. De andere helft valt toe aan de bondskas, terwijl de bondsvergadering jaarlijks bepaalt, welk bedrag daarvan voor het militaire pensioenfonds zal worden afgezonderd.

In Oostenrijk wordt uit de opbrengsten van de krijgsbelasting een bijzonder fonds het *Militärfonds* gevormd. Dit fonds dient tot verbetering van het lot der invaliden en tot verzorging van weduwen en weezen van militairen, die voor den vijand zijn gevallen of ten gevolge van bekomen wonden zijn gestorven. De rest van de militaire belasting wordt als staatsbate beschouwd. Daarentegen neemt de Staat de verplichting op zich, de hulpbehoevende gezinnen van de ingeval van mobilisatie opgeroepen niet actieve personen, met inbegrip van de landstormplichtigen te ondersteunen.

Onder de tegenwoordige krijgsbelastinghoffende staten is Frankrijk het eenige rijk dat in het gebruik van de opbrengst der taxe militaire de vrije hand heeft. Ook het Duitsche ontwerp wilde het bedrag der opbrengst in 's Rijks kas storten en daarin juist lag voor velen een reden tot tegenstemmen.

Het wil mij toeschijnen dat men de billijkheid het meest nabij komt, wanneer men aan het begrip vasthoudt om de gevolgen van den dienstplicht zooveel mogelijk te verlichten. Eenmaal als vaststaande aannemende de verplichting om in de eerste plaats door zijn persoon bij te dragen tot het behoud van de onafhankelijkheid, mag daarbij geenszins worden voorbijgezien dat de Staat ten opzichte van de dikwerf hoogst nadeelige gevolgen van dezen vaderlandslievenden plicht, ook verplichtingen te vervullen heeft. Daartoe behoort in de eerste plaats de vergoeding van de geldelijke schade door de dienenden voor zich of hun gezin geleden. Voorts de zorg voor hen, die door het deelnemen aan den verdedigenden oorlog zijn verminkt en niet meer tot arbeid in staat zijn, de zorg tijdens mobilisatie of oorlog voor de hulpeloos achterblijvende gezinnen dier landverdedigers, terwijl eindelijk moet worden gedacht aan het ver-

leenen van bijstand aan behoeftige oud-gedienden alsmede aan de weduwen en weezen van militairen beneden den rang van officier, die thans dikwerf hulpbehoevend achterblijven.

Door in die richting de weergelden aan te wenden, zal de heffing daarvan in populariteit winnen en tevens aan het Staatsbestuur hulp worden geboden bij het nakomen van drukkende verplichtingen in moeilijke tijden.

II.

Thans M. H. zij het mij vergund met u het gebied der beschouwingen te verlaten, om over te gaan tot de behandeling der vraag: *»Is ook in ons land in verband met onze wetsbepalingen de invoering van weergeldplicht mogelijk en naar welke grondslagen verdient dit te geschieden?»*

Allereerst dan de vraag, laat onze grondwet de invoering toe? Art. 181 van de in 1887 herziene grondwet luidt: *»Tot bescherming der belangen van den Staat is er eene Zee- en eene Landmagt, bestaande uit vrijwillig dienenden en dienstplichtigen. De wet regelt den verplichten krijgsveld. Zij regelt ook de verplichtingen, die aan hen, die niet tot de Zee- of Landmagt behooren ten aanzien van 's Lands verdediging opgelegd kunnen worden.»*

In het ontwerp der Staatscommissie, ter voorbereiding der Grondwetsherziening ingesteld, luidde de voorgestelde redactie van dit artikel o. a. als volgt: *»Zij regelt ook de verplichtingen op te leggen aan hen, die niet tot de zee- of landmacht behooren»,* terwijl als toelichting daarvan werd gezegd: *»Deze zinsnede geeft te kennen, dat ook aan hen, die niet tot de zee- of landmacht behooren, verplichtingen in het belang der defensie kunnen worden opgelegd, b.v. om behulpzaam te zijn bij het maken van verdedigingswerken of als ingenieur of als geneesheer diensten te bewijzen. Ook kan de wet van hen, die niet dienen, een geldelijke bijdrage vorderen.»*

De Regeering zich blijkbaar niet met de voorgestelde ruime opvatting vereenigende, wenschte vooral te doen uitkomen, dat de verplichtingen aan de niet dienenden op te leggen, betrek-

king moesten hebben op de *landsverdediging*. Intusschen kan niet worden gezegd, dat daarmede de quaestie aan duidelijkheid won.

In het voorloopig Verslag werd daarop gewezen. »Verduidelijking zoo heette het, van de tweede alinea ware gewenscht, ook met betrekking tot de vraag of onder de hierbedoelde verplichtingen ook geldelijke verplichtingen begrepen zijn. Die vraag werd door sommigen in toestemmenden zin beantwoord, door anderen daarentegen ontkennend, zoowel omdat geldelijke verplichtingen tot de belastingen moeten worden gerekend, als met het oog op de woorden: »ten aanzien van 's lands verdediging.» Er moet intusschen zekerheid bestaan omtrent hetgeen ten deze bedoeld wordt en er waren leden, die de invoering eener zogenoemde »Wehrsteuer», waarvan zij de wenschelijkheid thans in het midden wilden laten, door de Grondwet niet wenschten te zien uitgesloten. Deze leden gaven in overweging achter het woord: »*verplichtingen*, in te voegen en *lasten*» en voorts de woorden: »*ten aanzien van 's lands verdediging*» te doen vervallen. Die woorden schenen buitendien te beperkend; ook tot handhaving van de inwendige rust moesten aan hen, die niet tot de Zee- of Landmacht behooren, verplichtingen kunnen worden opgelegd.»

In de daaropvolgende Memorie van Antwoord gaf de Regering o. a. nader als haar gevoelen te kennen: »De Regering acht het dienstig in de Grondwet het antwoord op de vraag of onder de hier bedoelde verplichtingen ook geldelijke verplichtingen begrepen zijn, niet te praedjudiceren en zij kan er dan ook niet toe besluiten om achter het woord: »*verplichtingen*,» in te voegen: »en *lasten*.» Zij meent dat het opleggen bij de later uit te vaardigen wet, van een elders met den naam van »Wehrsteuer» bestempelde belasting, aan zekere categorie van ingezetenen, daarom volstrekt nog niet onmogelijk wordt. Zij moet nochtans doen opmerken dat het invoeren eener dergelijke belasting nog niet onvermijdelijk een beteekenis in verband met de defensie zou hebben.»

»De opbrengst dezer belasting toch zou in de Schatkist vloeien.

»Zij zou een deel uitmaken der rijksmiddelen en slechts naar evenredigheid van het bedrag, dat zij daarvan vormt, tot dek-

king van de kosten der defensie worden aangewend. Wilde men haar telken jare in haar geheel voor het krijgswezen bestemmen, dan zon dit bij de Wet kunnen worden bepaald, maar welk practisch nut zou daarin zijn gelegen, terwijl de overige uitgaven ten behoeve van het krijgswezen niet uit bepaaldelijk en opzettelijk genoemde middelen moeten worden bestreden?"

Ofschoon het naar mijn bescheiden meening ongetwijfeld aanbeveling zou hebben verdiend, om de redactie, door de Staats-Commissie voorgesteld, over te nemen of althans de woorden *»ten aanzien van 's lands verdediging»* weg te laten, schijnt het blijkens de gevoerde schriftelijke gedachtenwisseling aan geen twijfel onderhevig, dat naar de bedoelingen zoowel van Regeering als van Volksvertegenwoordiging aan de niet dienonden de betaling van een geldelijke bijdrage als een gevolg van de verplichtingen ten aanzien van 's lands verdediging kan worden opgelegd.

Daarmede intusschen wordt de quaestie teruggebracht tot de beantwoording der vraag, wat men onder verplichtingen ten aanzien van 's lands verdediging heeft te verstaan, terwijl tevens dient te worden aangetoond dat de geldelijke bijdrage tot dat doel mag worden besteed.

De verdediging van 's lands onafhankelijkheid eischt dat de weerbare bevolking wordt gevormd tot een bruikbare krijgsmacht. Deze bruikbaarheid nu wordt beheerscht door twee voorname factoren: 1°, de organisatie en de oefening, de wapening en de uitrusting, die als zoodanig de *materiële kracht* vertegenwoordigen en 2°, door de moreele invloeden, de *moreele kracht*.

De beteekenis van de eerste ligt voor de hand; wie aan de groote waarde van den tweede mocht twijfelen, hem zij aanbevelen een blik in de krijgsgeschiedenis van vroegere en latere tijden, misschien zelfs zouden de dagbladen van de jongste maanden voldoende gegevens bevatten om hem de werking der moreele invloeden duidelijk te maken.

Alles nu, wat invloed kan uitoefenen op de krachtsvermeerdering van de beide factoren, moet worden beschouwd als te zijn een verplichting van iederen staatsburgor ten opzichte van

die verdediging, voor zooverre de wetten hem verplichtingen opleggen of kunnen opleggen.

In materieëlen zin nu wordt de krachtsvermeerdering verkregen door een oordeelkundige organisatie, een voldoende geoefendheid en een in elk opzicht uitstekende uitrusting en bewapening. De *daarvoor noodzakelijke buitengewone uitgaven*, die niet uit de gewone middelen der oorlogsbegrooting kunnen worden bestreden, zullen zonder bezwaar, althans voor een deel uit de opbrengst der weergelden kunnen worden gedekt.

Doch ook een gedeelte en bij voorkeur het grootste gedeelte van die opbrengst zal moeten dienen om de moreele kracht van de strijdmacht te verhoogen.

Daartoe behoort in de *eerste* plaats *het verzachten van den druk gelegd op de dienenden*. Zooveel mogelijk moeten de materieële nadeelen van den gedwongen persoonlijke dienstplicht worden weggenomen. Wanneer het in werkelijkheid billijk mag heeten, dat aan de niet dienenden een belasting in geld wordt opgelegd en zulks ook met het oog op de materieële voordeelen aan de vrijstelling verbonden, dan ligt het ook voor de hand dat de materieële nadeelen aan de dienenden toegebracht, zooveel mogelijk moeten worden gereduceerd of weggenomen. Het aangewezen middel daartoe zou gelegen zijn in de toekenning eener geldelijke tegemoetkoming aan *alle* dienende miliciens voor verlies ten gevolge van werkloosheid, berekend naar den gemiddelden loonstandaard en onder aftrek van de genoten voeding en verpleging, ware het niet dat de kosten, zelfs aan een matige vergoeding verbonden, verre de mogelijke opbrengst eener weerbelasting zouden overtreffen. Overeenkomstig de thans aanhangige voorstellen tot reorganisatie der landmacht zou een bedrag van $1\frac{1}{2}$ millioen gulden 's jaars worden gevorderd om aan ieder milicien een bedrag van \pm f 0.40 te vergoeden, hetgeen voor hem, met inbegrip van de uitgaven voor soldij, kleeding, voeding enz. een totale nitkeering van één gulden zou vertegenwoordigen.

Zal dus in deze richting geen volkomen bevrediging kunnen worden verkregen, reeds veel zal worden gewonnen wanneer een schadeloosstelling werd toegekend aan *alle* miliciens, die

langer dienen dan 8 maanden; langs dezen weg kan ook voor een deel de onbillijkheid worden hersteld, die gelegen is in den ongelijken dienstdtijd der verschillende wapensoorten. Door voorts aan de opgeroepen voor de herhalingsoefeningen en eindelijk aan de landweerplichtigen voor de dagen die zij onder de wapens zijn een overeenkomstige schadeloosstelling toe te kennen, zal het moreel der dienenden worden gereleveerd en de korte oefeningstijd vruchtdragend worden gemaakt.

In de *tweede* plaats zal kunnen worden gedacht aan *de voorbereiding van de maatregelen, om zoowel bij mobilisatie als in tijden van oorlog de achterblijvende gezinnen van de gehuwden bij militie en landweer te steunen en voor gebrek te vrijwaren.* Ook in deze richting doen zich vooral de moreele invloeden gevoelen. Wordt in geval van nood de Nederlandsche Staatsburger opgeroepen om, hetzij hij tot het leger, hetzij tot landweer of landstorm behoort, deel te nemen aan de verdediging van den vaderlandschen bodem, dan zal de Staat verplicht zijn om de zorg voor de achterblijvende gezinnen op zich te nemen. Hoe toch zou het met het moreel van den uitrukkenden milicien of landweerman gesteld zijn, wanneer hij als huisvader, kostwinner van het gezin, dat gezin hulpeloos moet achterlaten? Welke zal de moreele uitwerking zijn, wanneer aan den vooravond van den strijd, de gehuwde soldaat of de kostwinner van ouders of familieleden aan de mogelijkheid denkt, dat hij morgen wellicht zal vallen als het offer van zijn plicht tegenover Koningin en Vaderland, of wel gedurende zijn volgend leven, hulpeloos, als gevolg van kogel of zwaard, zal moeten neerzitten? Wellicht zal men mij verwijzen naar de pensioenwetten, waarbij de Staat de verplichting op zich neemt om voor weduwen en kinderen te zorgen! Men zie daarbij echter niet over het hoofd, dat die zorg uit den aard der zaak dikwerf veel te wenschen overlaat, en daarmede de toekomst van het gezin door den dood van den kostwinner meestal ernstig in gevaar wordt gebracht.

In de *derde* plaats kan worden gedacht aan *de verbetering van de positie van hulpbehoevende oud-gedienden en van door hen nagelaten betrekkingen.*

Het zal wel niemand uwer in de gedachten komen mij te betwisten dat elke verbetering in die richting, geacht mag worden ten goede te komen aan de krachten van de landsverdediging. 't Is u bekend, M. H., dat er zich verschillende vereenigingen van vaderlandslievende mannen hebben gevormd, die trachten mede te werken om de positie van oud-militairen, in het bijzonder ook van hen, die versierd zijn met het Kruis voor Moed, Beleid en Trouw te verbeteren, of het lot hunner weduwen en weezen te verzachten. Ook de Regeering is er blijkbaar van doordrongen dat steun in die richting, plicht is, doch de oorlogsbegroting, het stiefmoederlijk bedeelde kind, kan slechts voor een gering deel tot dat doel medewerken. Het is dan ook geen zeldzaam verschijnsel wanneer een beroep wordt gedaan op de publieke liefdadigheid om gezinnen van oud-militairen voor de nijpendste armoë te vrijwaren. Is het daarom, te veel geëischt, wanneer ik verlang dat in de toekomst van hen, die niet dienen, een geldelijke bijdrage wordt gevorderd ten bate van hulpbehoevende oud-beroepsmilitairen, wier levenstaak het was, om de natie te vormen tot een weerbaar volk of wel die hun leven hebben gewaagd, om elders ons gezag hoog te houden en het bezit onzer koloniën te verzekeren!

Ik spreek niet van den tot den krijgsdienst verplichten burger, die bij de verdediging van den vaderlandschen bodem wordt verminkt, want ik acht het beneden de waardigheid onzer Vergadering, om slechts een oogenblik stil te staan bij de mogelijkheid, dat aan een zoodanige door de Regeering niet op afdoende wijze zou worden gedacht.

Naar ik vertrouwd zal mijne conclusie gerechtvaardigd zijn, dat wanneer eenmaal het weergeld als een verplichte bijdrage ten bate van 's lands verdediging zal worden geheven, het ook naar de beteekenis van Art. 181 van onze grondwet gerechtvaardigd is, om de opbrengst voor de bovengenoemde doeleinden te gebruiken. Gelijkzeitig met de invoering kunnen dienaangaande stellige voorschriften worden gegeven en fondsen worden gevormd, om daarvan bij voorkomende gelegenheden renten of kapitaal aan te spreken.

Storting van de opbrengst van het weergeld in 's lands kas, zonder duidelijk aangegeven bestemming, schijnt mij toe in strijd te zijn met onze grondwettige bepalingen. In de Memorie van Antwoord werd reeds door de Regeering opgemerkt dat het invoeren eener dergelijke belasting (Wehrsteuer) nog niet onvermijdelijk een beteekenis in verband met de defensie zou hebben. Deze meening komt mij alleszins juist voor. De vraag of de landsverdediging zou worden gediend door de heffing eener belasting, wier opbrengst langs den gewonen weg onder de rijksmiddelen werd opgenomen, zou ontkennend moeten worden beantwoord.

Werd het bedrag der belasting in mindering gebracht van de oorlogsbegroting, dan zou alleen dus de landsdefensie daarmede worden gediend, wanneer de voorgestelde uitgaven buitengewoon en onvermijdelijk waren en zij niet uit de gewone Rijksmiddelen konden worden bestreden.

Mochten bovendien sommigen zich vleien dat door middel van de heffing eener kriegsbelasting een verhooging van de oorlogsbegroting zou kunnen worden verkregen — aannemende dat dit langs den grondwettigen weg mogelijk zou zijn — mij wil het toeschijnen dat zij ten opzichte van deze verwachting bedrogen zouden uitkomen. Doch hoe dit ook moge zijn, ongaarne zou ik mij bij deze meening aansluiten. De tijd is gekomen, waarin de vraag in dubbele mate gewettigd is: »Stelt ons volk prijs op zijn onafhankelijkheid en wensch het daaraan te offeren wat voor het doel noodig is?» Van twee wegen, één! Men bevredige de billijke eischen, die aan een goede verdediging van den vaderlandschen bodem mogen worden gesteld, of wel men onthoude zich van elke uitgave voor militaire doeleinden en men bekommere zich niet over de toekomst. Aan den vooravond van een voorgenomen legerorganisatie, bedenke men zich, voor het te laat is. Ook in de tegenwoordig aanhangige voorstellen tot reorganisatie van de landmacht, past een weergeldbelasting, die naast het wegnemen van groote onbillijkheden, strekken kan om velen te verzoenen met de hooge eischen, die bij de hedendaagsche oorlogvoering aan een degelijke landsverdediging moeten worden gesteld.

Met de op den voorgrond gestelde denkbeelden voor oogen, kan de beantwoording der vraag: naar welke grondslagen verdient de invoering eener krijgsbelasting in ons land te geschieden, weinig moeilijkheid meer opleveren. Gelet op de aan de practijk getoetste beginselen en de billijkheidsgronden, zullen daarbij de navolgende grondslagen ernstige overweging verdienen:

1. Ieder dienstplichtig burger, binnen of buiten het grondgebied van den Staat wonende, die geen persoonlijken dienst als militair vervult, betaalt op grond zijner vrijstelling een jaarlijksch bedrag in geld (weergeld).

2. Van de betaling zijn vrijgesteld:

a, zij, die tengevolge van geestelijke of lichamelijke gebreken, buiten staat zijn om te arbeiden en geen voor zich en hun gezin voldoende vermogen bezitten;

b, zij, die ten gevolge van bijzondere wetsbepalingen van den militairen dienstplicht ontheven zijn, hetzij krachtens den aard hunner betrekking, hetzij op grond van bepaalde diensten door hen in oorlogstijd te bewijzen.

3. Het weergeld bestaat uit een *hoofdgeld* van drie gulden en een *bijslag* naarmate van vermogen en inkomen.

4. Als *bijslag* wordt berekend:

a, gedurende de minderjarigheid van den vrijgestelde, het volle bedrag dat jaarlijks door ouders of grootouders wordt bijgedragen in de vermogens- en bedrijfsbelasting;

b, gedurende de overige dienstplichtige jaren bij het leger, 50% van het bedrag, dat jaarlijks in de vermogensbelasting wordt bijgedragen en 25% van de som, die jaarlijks in de bedrijfsbelasting wordt betaald;

c, gedurende de dienstjaren bij de landweer, de helft van de bedragen sub *b* genoemd, ten ware de landweer tot den werkelijken dienst bij oorlogsgevaar wordt opgeroepen, in welk geval, al dadelijk voor het geheele jaar, het volle bedrag moet worden voldaan.

5. De weergeldplicht strekt zich uit over ieder weerplichtig dienstjaar, dat doorloopen zou moeten worden.

6. De ouders zijn voor de richtige betaling van het weergeld

hunner van den militairen dienst vrijgestelde zoons, wat betreft het hoofdgeld, aansprakelijk.

7. Het jaar, waarin het weergeld verschuldigd is, begint met 1 Januari.

8. De opbrengst van het weergeld zal worden gebruikt :

a, voor de helft tot het nitkeeren van een schadeloosstelling : 1°, aan de miliciens, die voor hunne eerste oefening langer dan 8 maanden onder de wapens blijven ; 2°, aan alle miliciens, die tot herhalingsoefeningen onder de wapenen worden geroepen ; 3°, aan de ingedeelden bij de landweer als zij tot herhalingsoefeningen worden opgeroepen ;

b, voor de helft tot vorming van een militair-ondersteuningsfonds. Dit fonds is bestemd : 1°, tot ondersteuning van hulpbehoevende weduwen en weezen van oud-gedienden en in het bijzonder van de nagelaten betrekkingen van hen, die voor den vijand zijn gevallen of ten gevolge van verwonding of ontbering in den oorlog zijn gestorven ; 2°, tot steun van de hulpbehoevende gezinnen van gemobiliseerden ; 3°, tot ondersteuning van hulpbehoevende oud-gedienden.

In de jaren waarin buitengewone uitgaven (aanschaffing van nieuwe vuurmonden, geweren, kazernebouw, enz.) ten dienste van de landsverdediging zullen moeten worden bestreden, wordt de sub *b* genoemde helft tot op een vierde verminderd en het overblijvende vierde gedeelte van de opbrengst van het weergeld ten bate van de oorlogsbegroting afgestaan.

Naar ik vertrouw zullen deze beginselen voldoende zijn gemotiveerd, door de in den aanvang geleverde beschouwingen. Voor zoover zich in onze militaire litteratuur stemmen hebben doen hooren, die tot de invoering eener krijgsbelasting aanspoorden, loopen de meeningen omtrent de toepassing en de vermoedelijke opbrengst niteen.

De zich met twee $\times \times$ teekenende schrijver in *De Militaire Spectator* 1891 1), ziet in de invoering der krijgsbelasting een niet onaanzienlijke verhooging van 's lands middelen ; hij acht de opbrengst van een dergelijke belasting niet gering en motiveert dit door de volgende berekening :

1) $\times \times$. De nieuwe legerwet. „Mil. Spect. 1891.

»Van de 40000 jl., die jaarlijks den dienstplichtigen leeftijd bereiken, mogen er hoogstens 13800 ter volledige en 2500 ter verkorte oefening worden ingelijfd, terwijl de statistiek leert dat op dien leeftijd ongeveer 1500 zich reeds tengevolge eener vrijwillige verbintenis in militairen dienst bevinden. De overigen ten getale van 22200 verrichten in tijd van vrede absoluut geen dienst. Dit aantal groepeerd zich als volgt :

5200 eenige zoons,
 10000 vrijgesteld wegens broederdienst,
 100 uitgeslotenen,
 100 studenten in de godgeleerdheid of ordebroeders,
 2541 vrijgestelden wegens te kleine maat,
 2652 » » ten gevolge van ziekelijke gesteldheid of gebreken,
 1300 eenige kostwinners, en
 307 overblijvenden, die bij de aanvullingsreserve worden ingedeeld.

»Nu spreekt het wel vanzelf dat de eenige kostwinners en de vrijgestelden ten gevolge van ziekelijke gesteldheid of gebreken, welke tot den arbeid ongeschikt maken, alsmede personen, die armlastig zijn, voor het betalen eener krijgsbelasting niet in aanmerking komen. Het aantal van 22000 dient dus verminderd te worden met 1300 + 500 (een door ons geschat getal van de zoo even genoemde categoriën) zoodat jaarlijks ± 20400 jongelieden voor het betalen der belasting in aanmerking komen. Over dertien jaren maakt dit, na aftrek van het verloop, een aantal belastbaren van $20400 \times 10,89 = 222156$.

»Indien de Regeering nu kon besluiten van deze te vorderen :

a, een hoofdgeld van b. v. 2 gulden, en

b, een supplementaire heffing van bijv. 50% van de som, die ieder voor personeel en 's Rijks directe belasting betaalt, dan zou het budget van Oorlog jaarlijks een bate aanwijken, waaruit stellig de door ons voorziene meerdere uitgaven en waarschijnlijk veel meer nog, bestreden zou kunnen worden.”

Detailberekening blijft achterwege.

In *De Militaire Spectator* van 1896 stelt J. 1) voor, een krijgs-

1) J. Krijgsbelasting. *Mil. Spect.* 1896.

belasting waarbij alle niet ingelijfde dienstplichtigen, zoolang hun militieplichten bij het leger duren, jaarlijks een hoofdgeld van f 2.50 moeten betalen, benevens een opgeld, vast te stellen volgens het vermogen en volgens het inkomen, en wel ten bedrage van 50°/₁₀ van het verschuldigde volgens de vermogensbelasting en van even zooveel volgens de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten, daarbij aannemende dat bij het leven van de ouders door dezen, en na het overlijden van de ouders, door de eventueel in leven zijnde grootouders, de belasting moet worden voldaan, waarvoor het verschuldigde opgeld alsdan wordt berekend door deeling door het aantal wettige erfgenamen.

Bij de nu volgende berekening gebaseerd op gegevens aangaande het verloop van de lichtingen 1888—1894 van de Nationale Militie, komt de Schrijver tot de conclusie, dat aangaande 1888, op 1 Maart 1895 totaal 176604 niet ingelijfde hoofden zouden zijn aangeslagen. Berekend tegen f 2.50 p. hoofd, zou dus een jaarlijks voordeel van f 441510 worden verkregen, waarvan echter 5°/₁₀ moet worden afgetrokken voor niet-betalenden, totaal dus f 420000. Voorts wordt aangenomen dat ²/₅ van de vrijgestelden, of zelf in de vermogens- of bedrijfsbelasting is aangeslagen, of tot een gezin behoort, waarvan het hoofd een dezer beide belastingen verschuldigd is. Totaal dus 70640.

Van dit aantal worden 17660 geacht, belastingschuldig te zijn, wegens aanslag in de vermogensbelasting en 52980 wegens de bedrijfsbelasting, terwijl eindelijk de totale opbrengst van een Nederlandsche krijgsbelasting op deze wijze wordt gesteld op:

hoofdgeld	f 420000
opgeld vermogensbelasting. . . .	- 389403
» bedrijfsbelasting.	- 109271
Totaal ruim	f 910000.

De kolonel Boonacker, die in zijne ten vorigen jare gehouden voordracht in onze Vereeniging, de weerbelasting een noodzakelijk complement van elke regeling van den militairen dienstplicht noemt, berekent de waarde van de vrijstelling der verplichting om in vreedstijd volledig geoefend te worden en eventueel in oorlogstijd als strijder in eerste linie op te treden,

op 40%, van de jaarlijksche inkomsten van het gezin (gerekend over één jaar en gedeeld door het aantal zoons). Zijns inziens zou deze belasting voor de helft in het eerste dienstjaar en voor de andere helft over den geheelen dienstplichtigen leeftijd verdeeld, moeten geheven worden, en zou deze laatste helft aan gedeeltelijk geoefenden, bij hulpdiensten geoefenden enz. moeten worden kwijtgescholden.

Nemen wij de beginselen weggelegd in het thans in behandeling zijnde wetsontwerp tot regeling van de samenstelling der landmacht tot grondslag, dan zou de door mij voorgestelde toepassing eener krijgsbelasting leiden, tot de navolgende berekening en vermoedelijke opbrengst.

Duur van den dienstplicht bij het leger 8 jaren, bij de landweer 7 jaren.

Benoodigd aantal dienstplichtigen voor volledige oefening	12155
voor korte oefening	5150
wordt met het oog op de te verleen ontheffingen- gesteld op	17500
van een jaarlijks beschikbaar getal van	± 45000
worden dus vrijgesteld	± 27500

Aannemende dat het aantal dergenen, die van elke betaling moeten worden vrijgesteld 5% bedraagt, betalen dus het eerste jaar $27500 - 1375 = 26125$, terwijl dit aantal van 27500, tengevolge van het verloop op het einde van het eerste jaar slechts bedraagt 25960 ¹⁾

Het 2e jaar betalen 27500 opnieuw vrijgesteld + 25960. Totaal na aftrek van 5% onvermogenen	50787
het 3e jaar	74587
het 4e jaar	97708
het 5e jaar	120175
het 6e jaar	142303
het 7e jaar	164300
het 8e jaar	185984

¹⁾ Zie bladz. 21 der Memorie van Toelichting, op de Regeling van de samenstelling der landmacht.

Het 9 ^e jaar (1 ^o landweerjaar)	21423
» 10 ^e » 2 ^o »	42583
» 11 ^e » 3 ^o »	63484
» 12 ^e » 4 ^o »	84123
» 13 ^e » 5 ^o »	104500
» 14 ^e » 6 ^o »	124617
» 15 ^e » 7 ^o »	144472

Het maximum aantal belastingbetalenden wordt dus 185984
voor de vrijgestelden van den dienst bij het leger en 144472
idem van den dienst bij de landweer.

De totale opbrengst aan *hoofdgeld* wordt hier-
mede $330456 \times 3 \text{ gl.} = 991368$

De vermoedelijke grootte van de opbrengst van den *bijslag*,
laat zich minder gemakkelijk bepalen. Uit statistische gegevens
mag worden afgeleid dat van de 4000000 inwoners boven den
leeftijd van 20 jaar, gemiddeld 1 op 50 wordt aangeslagen in
de *vermogensbelasting*. Bij een totale opbrengst dier belasting
o. a. in het dienstjaar 1898/99 van 7104000 gl, bedroeg de ge-
middelde aanslag per hoofd 85 gulden. Volgens deze verhou-
dingen zullen dus voor de 26125 minderjarigen (1e lichtings-
jaar), in de krijgsbelasting voor bijslag worden aangesproken
522 in de vermogensbelasting aangeslagen ouders, tot een ge-
middeld bedrag van $522 \times 85 = f 44370$.

Van de 159859 overigen niet bij het leger ingelijfd, zou-
den volgens bovenstaande verhouding 3200 in de vermogens-
belasting zijn aangeslagen. Aangezien echter de leeftijd van 21
tot 28 jaar, wel niet evenredig in deze belasting zal bijdragen,
zal men ter begroting, beneden dit aantal moeten blijven en
doet men wel het hoogstens op $\frac{1}{4}$ of 800 aanslagen te stellen,
met een belastingbedrag van . . . $800 \times 85 = f 68000$
door hiervan 50% te heffen, verkrijgt men f 34000

Onder de 144472 van landweerdienst vrijgestelden, zouden
zich 2888 in de vermogensbelasting aangeslagenen bevinden;
zekerheidshalve dit getal op de helft terugbrengende, levert
het een belastingbedrag van . . . $1444 \times 85 = f 122740$
door hiervan 25% te heffen, verkrijgt men f 30685

In de *bedrijfsbelasting* was in 1897/98 van 15 personen 1

aangeslagen, terwijl de gemiddelde aanslag per hoofd bedroeg 21 gulden.

Onder de ouders der 26125 niet dienenden, bevonden zich naar dezen grondslag 1741 in de bedrijfsbelasting aangeslagenen tot een gezamenlijk bedrag van . . . $1741 \times 21 = f \ 36561$ die dus evenveel in de krijgsbelasting zullen betalen.

Van de 159859 niet dienenden, vallen 10657 in de bedrijfsbelasting, tot een bedrag van $10657 \times 21 \text{ gl.} = \dots \dots \dots f \ 223797$ door hiervan 25% te heffen, levert dit gedeelte der krijgsbelasting - 55949

Onder de 144472 van landweerdiensten vrijgestelden, zouden 9631 in de bedrijfsbelasting aangeslagenen behooren, met een belastingbedrag van $9631 \times 21 \text{ gl.} = \dots \dots \dots - 202251$ door hiervan 12½% te heffen, levert dit gedeelte der krijgsbelasting - 25281

Resumeerende zou dus bij de volledige werking van het voorgestelde de opbrengst der krijgsbelasting mogen worden begroot op - 1218214

Per hoofd zouden de gemiddelde kosten bedragen :

a, voor de ouders of grootouders, 1e jaar $3 + 85 + 21 = f \ 109$
 b, voor den meerderjarigen vrijgestelden $3 + 42.5 + 5.25 = 50.75$
 over 7 jaren $7 \times 50.75 = \dots \dots \dots - 355.25$
f 464.25

d. i. het bedrag, dat certijds ongeveer een plaatsvervanger kostte. De van landweerdiensten vrijgestelde betaalt gemiddeld $7 (3 + 21.25 + 2.625) = 188.125$.

Wanneer het mij gelukt is, U in het voorgedragene een eenigszins helder denkbeeld te vormen van den weergeldplicht en zijn mogelijke toepassingen ook in ons land, dan durf ik mij toch geenszins vleien daarmee bij u allen instemming te hebben gevonden. Bij een grondige studie van het onderwerp en bij herhaalde gedachtenwisseling met mannen in Staat of

Leger met eere genoemd, vond ik in menig opzicht verschil van gevoelen. Dit verschil, M. H. liep echter voornamelijk over de toepassing, het billijkheidsbeginsel werd schier door niemand ernstig bestreden.

Ten eerste wordt het daarom door mij betreurd dat de Regeering daartoe door de 2de Kamer der Staten-Generaal in haar Voorloopig Verslag omtrent het Wetsontwerp tot reorganisatie van de Landmacht in zake de weerbelasting opgeroepen, zich in afkeurenden zin daarover meende te moeten uitlaten.

Differentie noopt mij de motiveering van dit Ministerieel gevoelen thans onbesproken te laten. Mij blijft echter nog steeds de illusie dat Z. E. de Minister van Oorlog bij het indieuen van de ontwerpen betrekkelijk den landstormplicht op nieuw grondig zal willen overwegen in hoeverre ook voor Nederland aan het billijkheidsgevoel in deze richting recht zou kunnen worden gedaan.

De historie van ons land leert ons hoe steeds een systeem van loven en bieden onder ons volk heeft geheerscht en eerst in moeilijke tijden een beslissing werd genomen. Men voelt over het algemeen de beteekenis van het woord »onafhankelijkheid», men verlangt in tijd van nood schier alles van het Krijgsbestuur, maar men vergeet maar al te dikwerf hoe in de langdurige vredesperiode werd beknibbeld op elken penning, die werd noodig geoordeeld om 's lands onafhankelijkheid te verzekeren. Thans nu de wereldgeschiedenis is vermeerderd met een bladzijde van ruw geweld en onrecht, aangedaan aan een ons nauw verwante bevolking, thans zijn de oogen van velen geopend en is naar ik vertrouw ook het oogeblik aangebroken waarin de overtuiging wortel kan schieten dat allen met goed of bloed moeten bijdragen tot handhaving van ons roemrijk verleden.

Terwijl de welsprekende redenaar van 23 Febr. j.l. zijn bociende voordracht over legerorganisatie eindigde met den uitroep: »Het is nog nacht!» zou uit de welwillende stemming onzer wetgevende vergadering ten opzichte van de ingediende wetsontwerpen, wellicht mogen worden afgeleid, dat langzaam maar zeker de dag aanbreekt, waarin allen er een eer in zullen

stellen om hun stem te geven aan verbetering van 's lands weerbaarheid. Daarom, M. H. laat ons nog niet wanhopen! Onze natie is van nature langzaam. Veel, zeer veel zullen de onrechtvaardige handelingen van Engeland en de onverschilligheid der groote mogendheden er toe bijdragen om den nationalen geest wakker te schudden. De stroom zal daarmede kunnen worden geleid in de eenige richting, die voor een klein land de ware is. Allen weerbaar, allen bereid bij te dragen tot het verheven doel, vrijheid en onafhankelijkheid! Voor mij bestaat de vaste overtuiging dat deze idee door de invoering van den weergeldplicht in hooge mate zal worden versterkt en ik roep M. H., medeleden, uwe krachtige medewerking in, om dit denkbeeld te verwezenlijken.

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Verlangt ook een der heeren het woord om enkele punten uit de rede van den geachten spreker te bespreken of om nadere inlichtingen te vragen?

De heer HOETINK: Mijnheer de Voorzitter, wanneer geen der andere aanwezigen het woord wenscht te voeren, dan wil ik een paar opmerkingen maken.

Vooraf wensch ik den geachten spreker te bedanken voor zijne boeiende en duidelijke voordracht. Maar tot mijn leedwezen moet ik er onmiddellijk bijvoegen, dat hij mij niet overtuigd heeft, dat het beginsel van eene weerbelasting juist is.

Ik geloof dat aan de bedoeling van art. 181 al. 2, laatste zin der Grondwet op een andere wijze moet worden voldaan dan in de rede van heden avond is aangegeven, al erken ik dat onder de verplichtingen op te leggen aan hen, die niet tot de zee- of landmacht behooren, ook zal kunnen behooren het brengen van een geldelijk offer.

Doch dit is geheel iets anders dan een algemeen stelsel van weerbelasting, zooals dit door den spreker van heden avond is geschetst.

Ik acht dit beginsel niet juist gedacht, in den grond *valsch*. Zij die van den dienstplicht worden vrijgesteld kunnen in hoofdzaak verdeeld worden in drie rubrieken:

1°, zij die physiek of geestelijk voor den militairen dienst ongeschikt zijn;

2°, zij die vrij zijn wegens broederdienst;

3°, zij die vrijloten.

Wat nu de eerste categorie betreft, vraag ik met welk recht men den ouders der hier bedoelde jongelieden een buitengewone belasting mag opleggen?

Bij een belastingstelsel, dat aan redelijke eischen voldoet, is het aan te nemen dat de burgers zooveel mogelijk worden belast naar hunne *draagkracht*. Die draagkracht is dus *in financieelen zin* door de gewone belastingheffing behoorlijk tot haar recht gekomen. Maar nu legt de Staat aan hen die physiek en geestelijk gezond zijn nog een anderen last op: het land te dienen in militairen zin. Daarbij ontsnapt mij evenwel den rechtsgrond om dergelijke verplichting ook op te leggen, waar die geestelijke en lichamelijke krachten niet aanwezig zijn. Als het verinogen om den dienstplicht te vervullen niet bestaat, kan men daarvoor ook geen lasten opleggen. Ook hier geldt, dat waar niet is, de keizer zijn recht verloren heeft.

Wanneer men zich twee personen denkt, beiden tot gelijken arbeid geroepen, maar waarvan de een ongelukkig geestelijk en physiek daartoe minder geschikt is, waarom zal men hem dan eene belasting opleggen ter vervanging van iets wat hij onmogelijk praesteeren kan? In algemeenen zin is het immers niet aan te nemen dat iemands financiële kracht grooter wordt door zijn ongeschiktheid om het land als militair te dienen.

Wat de tweede categorie betreft, de vrijgestelden wegens broederdienst; in dit opzicht is het opleggen eener weerbelasting eenvoudig een verzwaring van den dienstplicht.

Die last toch zal daardoor gaan drukken niet meer op de *helft* der zonen uit een gezin maar op *alle zonen*.

Eindelijk de derde rubriek, zij die vrijloten en die dan nog het meest voor eene weerbelasting in aanmerking zouden komen, al blijft het stelsel onrechtvaardig tegenover hen die in het geheel niet loten, omdat zij niet in den dienstplichtigen leeftijd vallen. Hier doet zich echter het bezwaar voor dat ongelijk getroffen worden zij die liever *dienen* en zij die liever zouden

willen *betalen*. Die vrijloot zal moeten betalen omdat hij, wellicht tegen zijn zin, een vrij nummer heeft getrokken.

M. i. zou het noodwendig gevolg van eene weerbelasting zijn een sterke pressie om weer te komen tot toelating der ruiling van dienstvervulling, en daarvoor zou dan wel iets te zeggen zijn.

De heer de Vlaming wil den last opleggen aan de dienstplichtigen, doch voor de betaling, de ouders verantwoordelijk stellen.

Van de dienstplichtigen zelf is op dien leeftijd in den regel nog weinig te halen. Daarom wordt de last feitelijk op de ouders gelegd.

Die last zal bedragen bij wijze van *hoofdgeld* *f* 3.— van *allen*, en van de meergegoeden een bijslag op de vermogens- en bedrijfsbelasting. Ik zou echter vreezen dat de heer De Vlaming zich geen groote illusie moet maken omtrent de opbrengst van dat hoofdgeld. Hij moet zich voorbereiden op een zeer groot aantal oninbare posten.

In de vermogensbelasting worden eerst aangeslagen zij die een zuiver vermogen bezitten van *f* 13.000, voor *f* 2.—; in de bedrijfsbelasting inkomsten van *f* 650, voor *één gulden*. In de personeele belasting is de minimum aanslag, zonder den aftrek voor kinderen *f* 1.20.

Die minima zijn na veel hoofdbrekens met veel voorzichtigheid gesteld, omdat men op het stuk der directe belastingen niet wil komen in eene categorie van menschen waar het aantal oninbare posten te groot zou worden. In belasting-executie is zoóveel hatelijks, dat men het aandeel der lagere klassen in de gemeene lasten liever vindt door indirecte heffingen.

Nu vraagt echter de heer de Vlaming *f* 3.— niet alleen van hen die volgens de bestaande opvatting in de directe belastingen *voor een zeer bescheiden bedrag* kunnen worden aangeslagen, maar van *allen*. Wat moet daarvan terecht komen? Ik zou vreezen dat het aantal oninbare posten ontzettend zou vermeerderen.

De belasting die de heer de Vlaming op de meer gegoeden wil leggen: 100 pct. op de vermogensbelasting en 25 pct. op de bedrijfsbelasting, is ongetwijfeld zeer kras. Ik geloof dat hij

veel moeite zou hebben aan de Nederlandsche burgers duidelijk te maken waarom zij een zoo ontzettend verzwaard belastingbillet thuis krijgen wanneer hunne zonen in den dienstplichtigen leeftijd vallen.

Men heeft bij de discussiën in het Duitsche parlement gewezen op de onrechtvaardigheid ten aanzien van ouders, die alleen dochters hebben; maar die onrechtvaardigheid bestaat zeker niet minder in vergelijking met hen die in het geheel geen kinderen hebben, die zelfs niet getrouwd zijn.

Hoe zal men het ooit kunnen rechtvaardigen, waarom iemand die zoons heeft van dienstplichtigen leeftijd, wellicht een dubbele belasting moet betalen?

Ik herhaal: mij ontsnapt de rechtsgrond voor een dergelijk beginsel.

Ik wil niet in beschouwingen treden omtrent het al of niet noodzakelijke der uitgaven door den geachten spreker in zijn laatste stellingen genoemd. Maar wanneer ik voor het oogenblik aanneem, dat die uitgaven, op de wijze daar bedoeld, voor rekening van het Rijk moeten worden gebracht, dan behooren de middelen daartoe te worden opgebracht door *alle* belasting-schuldigen op de gewone wijze.

In verband hiermede zou ik den geachten spreker willen vragen of hij wel voldoende aandacht heeft geschonken aan art. 186 der Grondwet, waarin staat dat al de kosten voor de legers des Rijks uit 's lands kas moeten worden betaald, waaruit dunkt mij volgt dat een deel dier kosten niet kan worden gevonden uit de opbrengst eener speciale belasting aan sommige burgers opgelegd.

Zeer zeker, er kunnen zich buitengewone gevallen voordoen waarin de Staatskas in belangrijke mate gestijfd moet worden in het belang van 's lands weerbaarheid. Er kan een tijd komen, dat vooral de groote vermogens zeer ernstig moeten worden aangesproken. Doch wanneer die tijd komt, dan zullen deze buitengewone lasten moeten drukken op allen, die daartoe de vereischte draagkracht bezitten; maar onrechtvaardig blijf ik een stelsel van belasting noemen, dat alleen treft hen die zonen in den dienstplichtigen leeftijd hebben, terwijl een kinderlooze,

een celibatair, vermogende lieden wellicht, die uitstekend kunnen betalen, zouden vrij komen.

Ik zal het hierbij laten. Wanneer ik in beginsel niet zò ver af stond van den geachten spreker, dan zou ik ook nog in enkele details treden. Doch ik wensch dit aan anderen over te laten. Ik heb alleen willen doen nitkomen welke ernstige bezwaren er naar mijne meening bestaan, tegen het door den spreker verdedigd *beginsel*.

De heer BOONACKER. Zooals bekend kan zijn, ben ik voorstander van eene weerbelasting. Maar daarom ben ik toch niet blind voor de bezwaren door den naastvoorgaanden spreker ingebracht, al zou men ook daaromtrent mogen herinneren aan het citaat, waarmede Mr. M. W. F. Treub, de tegenwoordige hoogleeraar zijn boek over »Ontwikkeling en verband der Rijks-, Provinciale- en Gemeentebelastingen in Nederland» besluit, hierop neêrkomende, dat er wel nooit eene belasting zal kunnen worden uitgedacht, waaraan geene bezwaren verbonden zijn.

Intusschen meen ik, dat bezwaren als die van genoemden spreker zullen verdwijnen, als men de weerbelasting beschouwt als eene algemeene belasting, waarvan alleen diegenen zijn vrijgesteld, die door huu verblijf onder de wapens in vredestand, de belasting in tijd of in arbeid betalen.

Het zou mij te ver voeren, hier na te gaan, hoe met het oog hierop de belasting zou moeten worden geregeld.

Ook voor 't overige mag ik nu niet in details treden en moet ik mij tot enkele opmerkingen bepalen.

In de eerste plaats acht ik hoogst noodig, dat worde vastgesteld, wat onder weerbelasting moet worden verstaan.

De naam doet denken aan eene belasting in verband met de landsverdediging, aan eene belasting te heffen van hen, die niet aan die verdediging deelnemen.

De spreker van heden avond heeft getoond deze zienswijze eenigszins te deelen, door vrijstelling of vermindering van belasting voor te stellen voor personen, die wel niet in vredestand worden opgeroepen, maar toch in oorlogstijd aan de verdediging deelnemen. Mijns inziens is dit een misverstand.

In oorlogstijd moet een ieder naar mate zijner krachten aan de verdediging deelnemen, ook al heeft hij vroeger weerbelasting betaald. De weerbelasting is een belasting met het oog op vreedestijd; te betalen door allen, die niet in vreedestijd hun tijd of arbeidskracht beschikbaar stellen.

In verband hiermede komt het mij ook wenschelijk voor, dat in het jaar der eerste oefening veel en de volgende jaren veel minder betaald worde.

In Zwitserland, welks weerbelasting over het algemeen als een model ter navolging wordt voorgesteld, kent men dusdanig verschil niet, maar daarvoor bestaat eene goede reden.

De korte Zwitsersche eerste oefening toch mag dien naam alleen dragen met het oog op de beteekenis van het telwoord „eerste”; maar zij is geen eerste oefening in den zin, dien men elders en ook ten onzent aan die woorden hecht, te weten: het gedurende langeren tijd onder de wapens blijven van den dienstplichtige om hem geheel voor de deelneming aan den oorlog voor te bereiden.

In verband nu met dit lange verblijf onder de wapens in het eerste jaar, en de korte verblijven voor de herhalingsoefeningen der volgende jaren, acht ik aanbevelenswaardig, dat de vrijgestelde het eerste jaar veel, de volgende jaren weinig betale.

Eene andere vraag is, welk gebruik van de weerbelasting zal worden gemaakt. Wat het voorbeeld van Zwitserland en Oostenrijk aangaat, moet men zich niet door den schijn op een dwaalspoor laten brengen.

In beide landen wordt een deel der belasting voor speciale doeleinden aangewend en de rest in de staatskas gestort.

Dit komt feitelijk daarop neer, dat tegelijk met de invoering der weerbelasting, tot bepaald omschreven uitgaven uit de schatkist, voor militaire doeleinden besloten werd.

Wanneer men echter voorstelt de opbrengst der weerbelasting geheel afgescheiden van de andere inkomsten en uitgaven van den Staat, voor speciale militaire doeleinden te bestemmen, betreedt men het terrein van specialisatie van belastingen.

Speciale belastingen zijn op den eersten oogopslag aanlokkelijk, maar worden toch door de mannen van het vak op meerdere gronden in het algemeen niet aanbevelenswaardig geacht. Wij hebben dan ook den spreker van heden avond meermalen van oppositie tegen weerbelasting hooren gewagen, die feitelijk tegen deze specialisatie gericht was. In dit bijzonder geval moet mijns inziens de vraag gesteld worden, of de uitgaven en schadevergoedingen, welke de spreker voorstelde, billijk zijn of niet. Zijn ze billijk, dan gaat het niet aan, dat de Staat zich onttrekt, ingeval de weerbelasting niet genoeg opbrengt om ze te bestrijden. Heeft omgekeerd de weerbelasting een overschot, dan is het onbillijk tegenover de belastingbetalers, dat de vrijgestelden daarvan meer genieten, dan waarop zij billijkerwijze recht hebben. De Staat zou alzoo in het eene geval het tekort moeten aanzuiveren, in het andere het overschot moeten ontvangen, wat op hetzelfde neêrkomt, alsof de opbrengst der belasting in de schatkist gestort werd.

De heer KOOLEMANS BEIJNEN: Met veel genoegen heb ik de rede van den geachten spreker gehoord, daar ik mij ook onder de aanhangers reken van het door hem aangeprezen beginsel. Daarom wensch ik een enkel woord te zeggen naar aanleiding der opmerkingen, door den heer Hoetink gemaakt. Ik ben wel overtuigd, dat de weerlegging daarvan gerust aan den inleider kan worden overgelaten; doch een paar opmerkingen wensch ik mij toch te veroorloven.

Door den heer Hoetink is gezocht naar den rechtsgrond om hen, die niet in de loting vallen, een zeker bedrag in geld te doen storten. Hij meende dat die niet was te vinden.

Evenwel wordt door hem vooropgesteld het recht van den Staat om van de burgers te vragen alles wat hij noodig heeft; en zelfs om van hen, die daarvoor speciale eigenschappen hebben, nog wat meer te vragen dan van anderen, en dus van een deel der burgers, die recht van lijf en leden zijn, te eischen, desnoods hun leven in de waagschaal te stellen om het land te verdedigen.

Dat uiterste mag de Staat van die personen vragen; doch

van hen, die niet voor den dienst worden aangewezen, waaronder er nog velen zijn, die ook recht van lijf en leden zijn, zou de Staat niet eens eene bijdrage in geld tot de verdediging des lands mogen vragen.

Dit nu ben ik met den heer Hoetink volstrekt niet eens. Hij heeft verschillende categoriën van personen nagegaan, die in de weerbelasting zouden vallen, en zegt in de eerste plaats van de afgekeurden: »die menschen kunnen niet praestoren wat verlangd wordt; dus van hen mag niets geëischt worden.» Maar daarbij wordt over het hoofd gezien, dat zij, die voor den dienst worden aangewezen, omdat zij geen ziekte of lichamelijk gebrek hebben, bovendien in den regel zich nog geldelijke opofferingen moeten getroosten, niet alleen omdat, hetgeen hun in dienst verstrekt wordt, meermalen blijkt niet voldoende te zijn om in al hunne behoeften te voorzien, maar ook omdat door hun vertrek uit het gezin werkkrachten verloren gaan, die door andere moeten worden vervangen, hetgeen geld kost, of wel, waar die werkkrachten niet kunnen gevonden of betaald worden, het gezin in welstand achteruit gaat, en zelfs gevoelige verliezen kan lijden.

Neeft men dit in aanmerking, dan is het toch zeker niet onbillijk eene kleine geldelijke bijdrage te vragen van hen, die niet recht van lijf en leden zijn, en is de rechtsgrond daarvoor zeker niet ver te zoeken.

Onder die afgekeurden zijn er bovendien velen, die slechts kleine gebreken hebben, waarom zij wel voor den militairen dienst moeten worden afgekeurd, doch niettemin volkomen in staat zijn, door werken, hetzij met het hoofd of met de handen, in hun levensonderhoud te voorzien. Maar omdat zij moeten worden vrijgesteld van den dienst, zou van hen niets mogen geëischt worden. Ik meen dat er niets tegen te zeggen is om, wanneer de een moet dienen, den ander als compensatie een geldelijke bijdrage te doen geven.

De tweede categorie, door den heer Hoetink besproken, zijn de vrijgestelden wegens broederdienst. Maar ik meen, dat wanneer de Staat recht heeft te zeggen: »wie geschikt is, neem ik» men dan ook met het oog op broederdienst en voorul

voor eenige zoons geen uitzondering behoeft te maken. 1)

Door den heer Hoetink is ook gewezen op hetgeen nopens dit onderwerp in den Duitschen Rijksdag is gezegd en wees hij daarbij o. a. op de celibatairs, die van de betaling der taxe geen last zouden hebben. Maar daarop is eenvoudig te antwoorden: »waar niets is, verliest de Keizer zijn recht;» als er geen zonen zijn, kan men ook geen compensatie vragen voor hunne vrijstelling van den dienst.

Om deze redenen meen ik, dat hetgeen de heer Hoetink gezegd heeft omtrent het gemis van eenigen rechtsgrond in dezen niet zwaar kan wegen.

De heer DE VLAMING. Onder dankbetuiging aan de sprekers voor hun waardeerende woorden en in het bijzonder aan den heer Koolemans Beynen voor hetgeen hij reeds ter beantwoording van den heer Hoetink in het midden heeft gebracht, zij het mij vergund nog een enkel woord tot verduidelijking of weerlegging aan te voeren.

Door den heer Hoetink is in de eerste plaats tegen het beginsel eener weerbelasting gewezen op het bezwaar, dat in de Grondwet geen enkele rechtsgrond te vinden is, waarop zulk eene belasting zou kunnen worden gebouwd. Hieromtrent kan ik volstaan met te verwijzen naar het door mij ter zake gesprokene, terwijl ik voorts de opvatting van dien spreker, hoewel deze eerbiedigende, in het belang der zaak betreurt.

Uit de gewisselde stukken in zake de Grondwetsherziening, vermeen ik, ook al zijn de bewoordingen niet altijd even duidelijk, te mogen afleiden dat in de toekomst de mogelijkheid geenszins is uitgesloten om in den een of anderen vorm tot de invoering eener weerbelasting over te gaan.

Bij mij staat op den voorgrond het beginsel dat ieder mannelijke staatsburger verplicht is, zijn steentje bij te dragen tot verdediging van ons grondgebied. En wanneer men nu den Staat niet als militair kan dienen, dan is het niet meer dan

1) Wil men dit om billijkheidsredenen doen, dan kan men hen bij de wet evengoed vrijstellen van het betalen der taxe, als nu van den militairen dienst.

billijk dat daarin op andere wijze wordt bijgedragen, d. i. dus in den vorm van een offer in geld, door het betalen van *weergeld*. Intusschen zal ik als militair, het grondwettig rechtsgebied niet verder betreden.

Tot toelichting van enkele punten uit de belangrijke rede van den heer Hoetink nog het volgende:

Bij de bestudeering van het vraagstuk der weerbelasting vond ik telkenmale de waarschuwing, dikwerf in den vorm eener verzuchting: »Denk toch niet aan een weerbelasting op de afgekeurden, die groote verzameling hulpbehoevenden!» Daarom wijdde ik aan deze quaestie mijne bijzondere aandacht. Statistisch kon niet worden vastgesteld, hoe groot wel het aantal der werkelijk hulpbehoevenden is, die van den militairen dienst worden vrijgesteld. Sauer berekende dat onder de 2400000 weerplichtigen slechts 4 à 5000 absoluut gebrekkigen worden aangetroffen. Elders werd het aantal der ongeschikten, die in hun werkzaamheid in het burgerlijk leven aanmerkelijk worden beperkt, geschat op een vierde gedeelte. De Staats-Commissie telde op 40000 jongelieden, 2600 vrijgestelden wegens ziekelijke gesteldheid, terwijl ten slotte niet mag over het hoofd worden gezien, dat vele der vrijgestelden, zonder gebreken doch te klein van afmeting waren, een omstandigheid, die geen invloed uitoefent op hun werkzaamheid in de Maatschappij.

Het gaat dus mijns inziens niet aan te spreken van algemeene hulpbehoevendheid, doch men is verplicht nitsluitend te letten op de absolute ongeschiktheid tot arbeiden. Alleen zij, die buiten staat zijn om door arbeid in hun eigen onderhoud te voorzien en geen vermogen bezitten, verdienen te worden vrijgesteld.

Wat betreft den druk op de ouders, ook ik wensch dien, in vergelijking met andere Rijken, zoo weinig mogelijk voelbaar te maken. Van daar ook mijn voorstel om hen alleen te laten betalen gedurende de minderjarigheid van den vrijgestelde.

In hoeverre nu een bedrag van drie gulden als hoofdgeld te hoog of te laag is, kan moeilijk thans worden uitgemaakt.

Naar mijne meening is dit bedrag niet te hoog. Doch al

ware dit het geval, daardoor wordt de billijkheidsgrond voor de belasting nog geenszins aangetast!

Heeft men geen kinderen, dan is men van deze belasting in die richting vrijgesteld. Men vergete echter ook hier niet, dat de kinderlooze of de celibatair, of gediend heeft of voor zijn persoon in de Krijgsbelasting is aangeslagen.

Excepties zullen echter in elk systeem voorkomen, met den heer Koolemans Beynen blijf ik echter de invoering van een weergeld als billijk beschouwen; aan ieder mannelijk ingezetene moet de verplichting worden opgelegd om hetzij in persoon of met zijn geld tot de weerbaarheid der natie bij te dragen.

Het verheugt mij dat de heer Boonacker, met betrekking tot het beginsel aan mijne zijde staat en ik durf vertrouwen dat door voortgezette gedachtenwisseling een behoorlijke regeling van deze ook voor ons zoo belangrijke aangelegenheid zal worden verkregen.

De heer HOETINK. Ik dank de verschillende sprekers wel voor de aandacht, die zij aan het door mij gesprokene hebben willen schenken. In mijne eerste rede heb ik verzuimd bij voorbaat reeds de straks gemaakte opmerking van den heer Boonacker te beantwoorden.

Ik zeg niet dat ik een voorstander zou zijn van het denkbeeld van dien geachten spreker om eene weerbelasting te heffen van *alle burgers* zonder onderscheid, met uitzondering alleen van hen, die den militairen dienstplicht vervullen, maar *dit* wil ik gaarne getuigen, dat tegen dit denkbeeld niet die ernstige principieele bedenkingen kunnen worden ingebracht welke bestaan tegen het stelsel van den spreker van heden avond. Ik zou dan ook geen principieel bezwaar hebben tegen eene financiële vergoeding voor de lasten van den dienstplicht aan den minderen man, terwijl in tijden van oorlog, wanneer van de meervermogenden zware geldelijke offers gevraagd worden, daarvan zouden kunnen worden vrijgesteld de burgers wier zonen voor den vijand staan. Doch dit is geheel iets anders dan eene speciale belasting op hen, die zonen in den dienstplichtigen leef-

tijd hebben, die om de eene of andere reden van den dienstplicht zijn vrijgesteld

Door den heer Koolemans Beijnen, en ook door den heer de Vlaming in zijne repliek, werd betoogd dat er onder de vrijgestelden wegens lichaamsgebreken zoo weinig hulpbehoevenden zijn. Ik heb van hulpbehoevenden niet gesproken, maar in het algemeen van hen die wegens lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid niet in den dienstplicht vallen. En nu is het toch zeker dat de totale draagkracht van die menschen tegenover den Staat, hetzij dan in geld of in andere opzichten, gemiddeld minder is dan die van anderen, ook al zijn zij niet bepaald hulpbehoevend.

Door den heer Koolemans Beijnen is gezegd, dat de Staat het recht heeft van allen te vorderen datgene wat ze kunnen praesteeren.

Wel zeker. Dit heb ik ook gezegd. Wanneer men echter dat recht van den Staat zoo sterk op den voorgrond stelt, dan doe ik toch een beroep op het rechtvaardigheidsgevoel van dien spreker, en vraag hem waarom dat recht alleen uitgeoefend moet worden tegenover een *deel* der burgers en niet tegenover *allen*, die in staat zijn althans financieele offers te brengen?

Men denke zich bijv. twee gezinnen, één van vier zonen, één zonder zonen; de vaders in beide gezinnen zijn van gelijke financieele kracht. Nu zou, naar het stelsel van den heer Koolemans Beijnen, tot den eersten vader gezegd worden: »Van uwe vier zonen zal ik er twee nemen om te *dienen*, en voor de beide anderen zult gij *betalen*." Maar tot den tweeden vader wordt gezegd: »gij betaalt niets." Is dat rechtvaardig?

Uit de discussie is mij tot dusver niet volkomen duidelijk geworden of de ouders en grootouders, ook nog in den minderjarigen leeftijd der vrijgestelden, voor het behoorlijk betalen der weerbelasting verantwoordelijk zullen zijn. Mocht dit niet in de bedoeling liggen, dan is het naar mijne opvatting zoo goed als zeker dat er van de opbrengst bijzonder weinig terecht komt. In elk geval is het aantal aangeslagenen in de vermogensbelasting in den dienstplichtigen leeftijd nog zeer gering.

En tegenover deze feiten maakt het vrijstellen van den kinderlooze, den celibatair, een zonderling effect. Er is in dit debat zelfs gezegd, dat de burger zonder zonen niet betalen kan. Dat kan immers niet ernstig gemeend zijn!

Met betrekking tot het hoofdgeld van *f* 3.— nog deze opmerking. Ik blijf van gevoelen dat er zeer vele oninbare posten zullen komen. Maar ook afgescheiden daarvan, zou er aan het heffen van een dergelijke belasting zeer veel onaangenaams verbonden zijn. Er kan trouwens van het invoeren eener dergelijke belasting bij de tegenwoordige samenstelling onzer volksvertegenwoordiging en bij de heerschende stemming op sociaal gebied geen sprake wezen.

Alles saamgenomen blijf ik de hoofdgedachte, die aan eene weerbelasting ten grondslag ligt, niet juist noemen, en doet het mij leed door de welsprekende woorden van den heer Koolemans Beijnen en door de repliek van den geachten inleider niet overtuigd te zijn geworden van de ongegrondheid mijner bedenkingen.

De heer DE VLAMING: Nog een enkel woord! Bij mijne berekening is er ook door mij aan gedacht, dat op den leeftijd van 21 tot 28 jaar, slechts een betrekkelijk gering aantal jongelieden in de vermogensbelasting is aangeslagen. Moest naar de gewone verhouding, dit aantal over 159000 niet-ingeijfden worden geschat op 3200, door mij werd dit aantal op 800 teruggebracht. Op dien grond vermeen ik dat mijne begrooting der opbrengst niet als te hoog mag worden verworpen.

De heer VAN DER GOES: Ik veronderstel dat in deze vergadering het debat over het principe van eene weerbelasting tamelijk wel is uitgeput. Ik wensch dan ook daarover niet te spreken, maar slechts eene korte opmerking te maken.

Het denkbeeld is uitgesproken, dat bij de behandeling der legerorganisatie, de Regeering misschien aanleiding zal vinden om het vraagstuk van de weerbelasting ter sprake te brengen. Ik geloof echter dat wat hier heden avond gezegd is, wel de

overtuiging moet geven hoe onmogelijk het is om het over het beginsel eens te worden.

Wat mij betreft, ik ben voor het beginsel, doch ik meen dat het nog niet in een stadium verkeert dat van de Regeering mag verwacht worden dat zij, bij de moeielijkheden, die de aanstaande behandeling der legerorganisatie wachten, ook nog het bezwaar eener weerbelaasting in het debat zal brengen. Om die reden meen ik dan ook dat thans van de Regeering in dit opzicht nog niets mag gevergd worden.

De heer DE VLAMING: Het zij mij vergund, alsnog op te merken, dat de heer Van der Goes zich blijkbaar vergist. Geenszins werd er door mij aan gedacht, dat de quaestie van het weergeld nog bij de aanhangige legerwetten zou kunnen behandeld, en c. q. daarin opgenomen. Die mogelijkheid bestaat mijns inziens bij de toegezegde indiening van een ontwerp voor den landstormplicht. Dan zal het oogenblik zijn aangebroken, waarin duidelijk zal kunnen worden omschreven, hoe ver zich de verplichtingen van de niet bij het leger ingelijfd, in persoonlijke diensten of in geld zullen uitstrekken.

De VOORZITTER: Wanneer geen der heeren meer het woord verlangt, dan dank ik den heer de Vlaming voor zijne welsprekende en duidelijke voordracht en tevens ook de heeren, die aan het debat hebben willen deelnemen, voor de door hen betoonde belangstelling.

Ik heb mij persoonlijk buiten het debat gehouden, doch acht het niettemin gewenscht met een enkel woord van mijn gevoelen omtrent het behandelde onderwerp te doen blijken.

De heer de Vlaming heeft namelijk het advies meegedeeld der Staatscommissie van 1888, waarvan ik de eer had Voorzitter te zijn, en heeft spreker er dan terecht op gewezen, dat die commissie, volgens het gedrukt Verslag, vermeende het invoeren van eene kriegsbelasting niet te moeten aanbevelen, in hoofdzaak omdat een goede maatstaf ter bepaling van den aanslag in dergelijke belasting ontbreekt.

Intusschen is de zaak zelf in den boezem der Commissie

meer uitvoerig besproken, en is zelfs over het beginsel gestemd. Hoe die stemming is uitgevallen kan ik niet mededeelen, daar hieromtrent de geheimhouding niet is opgeheven, doch er is geen bezwaar te zeggen dat ik persoonlijk destijds tegen het beginsel was. Ook thans is zulks nog het geval en sluit ik mij aan bij veel van hetgeen daaromtrent door den heer Hoetink is in het midden gebracht.

Waar alle gezinnen, dus ook die zonder zoons, belang hebben bij 's Lands Weerbaarheid, gaat het naar mijne meening niet aan om van de gezinnen met zoons, behalve de persoonlijke diensten, nog eene extra-bijdrage in geld te vorderen, des te grooter naarmate er meer zoons tot het gezin behooren. In stede van meer gelijkheid van druk, zou m. i. op deze wijze eene zeer onbillijke verdeeling van lasten worden verkregen, en het is in hoofdzaak daarom dat ik tegen het beginsel van Krijgsbelasting ben.

Met den wensch dat overigens de gehouden voordracht en de besprekingen nuttige bijdragen zullen vormen voor eene juiste beoordeeling van het behandelde onderwerp, sluit ik de vergadering.

De Secretaris,

J. M. R. LACEULLE.

BIJLAGE 1.

Zwitserland. Bondswet betreffende de krijgsbelasting (Militärpflichtersatz) van 28 Juni 1878.

ART. 1.

Iedere dienstplichtige Zwitsersche burger, binnen of buiten het Eedgenootschappelijk gebied wonende, die geen persoonlijke dienst vervult, betaalt daarvoor een jaarlijksche belasting (Ersatz) in geld.

Deze belasting betalen ook de inwonende buitenlanders, in zoverre zij niet door staatsverdragen daarvan bevrijd zijn of tot een staat behooren, waarin de Zwitsers noch tot persoonlijke diensten, noch tot contributie in geld verplicht zijn.

ART. 2.

Van Krijgsbelasting worden vrijgesteld :

- a, bedeeden, alsmede zij, die ten gevolge van geestelijke of lichamelijke gebreken buiten staat zijn arbeid te verrichten en geen voor zich en hun huisgezin voldoende vermogen bezitten;
- b, de weerplichtigen, die ten gevolge van den dienst als militair, ongeschikt zijn geworden;
- c, de in het buitenland vertoevende Zwitsersche burgers, die op de plaats van hun verblijf regelmatig, persoonlijke diensten verrichten of een overeenkomstig bedrag in geld betalen;
- d, de van den persoonlijke dienst vrijgestelde spoorweg- en stoomboot-ambtenaren in de jaren, waarin zij overeenkomstig Art. 2. Lt. f. 1) van de militaire organisatie, ten behoeve

1) Art. 2 luidt: Van den weerplicht zijn gedurende den duur van hun ambt ontheven:

- a, de leden van den bondsraad, de kanselier en de griffier van het Bondsgerechtshof;

van het oorlogsgebruik van spoorwegen en stoombooten tot dienstprestatie zijn verbonden ;
 e, veldjagers en politie-beambten, alsmede eedgenootschappelijke grensbewakers.

ART. 3.

De krijgsbelasting bestaat uit een *hoofdsom* (Personal tax) van 6 francs en een bijslag naarmate van *vermogen* en *inkomen*.

Het jaarlijksch belastingbedrag zal voor den daartoe verplichte de som van 3000 francs niet mogen overschrijden.

ART. 4.

Als *bijslag* wordt berekend :

a, van iedere 1000 francs zuiver vermogen. . . . 1.50 frs.

b, van iedere 100 francs zuiver inkomen 1.50 frs.

Bedraagt het vermogen minder dan 1000 frs dan blijft het buiten beschouwing.

Van het bedrag van het zuiver inkomen worden 600 frs niet in rekening gebracht.

ART. 5.

Bij de berekening van het zuiver inkomen en vermogen van den belastingplichtige gelden de volgende grondslagen :

A. VERMOGEN.

1. Onder het zuiver vermogen wordt verstaan het roerend en onroerend bezit na aftrek van de schulden. Hierbij wordt echter het vermogen in gebouwen en gronden, den landbouw

- b, de beambten van de post en de telegraaf, het bestuur van het eedgenootschappelijk krijgsmaterieël, der buskruitfabricage, der militaire werkplaatsen en tuighuizen, alsmede de kantonnale oorlogscommissarissen ;
- c, de onontbeerlijke bestuurders en ziekenoppassers van de openbare hospitalen, directie en bewaarders der gevangenissen, officieren en soldaten van de kantonnale politiekorpsen, alsmede tol- en grenswachters ;
- d, de geestelijken, die niet als veldpredikers zijn aangewezen ;
- e, de leeraars der openbare scholen ; deze kunnen na volbrachten rekrutendienst van verdere diensten worden ontheven, wanneer de vervulling hunner beroepslichten dit noodzakelijk maakt ;
- f, als boven.

*

betreffende, na aftrek van de daarop rustende hypothecaire schulden slechts voor $\frac{3}{4}$ gedeelte van de verkoopwaarde in rekening gebracht.

De waarde van het voor de huishouding benoodigde gerij, alsmede handwerk- en veldgereedschap wordt evenmin in rekening gebracht.

2. Verder wordt de helft van het vermogen der ouders of wanneer deze niet meer in leven zijn, der grootouders, in verhouding tot het getal kinderen of kleinkinderen in rekening gebracht, uitgenomen echter wanneer de vader van den belastingsschuldige persoonlijk militairen dienst verricht of krijgsbelasting betaalt.

B. INKOMEN.

Onder zuiver inkomen wordt verstaan :

a, de opbrengst, welke verbonden is aan de uitoefening eener kunst, of voortvloeit uit een beroep, een handwerk of een ambt ;

De aan de uitoefening van het beroep verbonden onkosten, alsmede vijf ten honderd van het bedrijfskapitaal worden afgetrokken.

b, het bedrag van lijfrenten, pensioenen of overeenkomstige uitkeeringen.

ART. 6.

Weerplichtigen, die minstens acht jaren dienst hebben gedaan en voor de rest van den dienstplichtigen leeftijd of volgens Art. 2 van de Wet op de militaire organisatie tijdelijk vrijgesteld zijn, betalen slechts de helft van het bedrag voor de overeenkomstige leeftijdsklasse vastgestelde belasting, in zoverre zij niet volgens Art. 2 voormeld geheel zijn vrijgesteld.

ART. 7.

Van het voleindigde twee en dertigste tot aan het volbrachte vier en veertigste levensjaar betalen de belastingplichtigen slechts de helft van de bedragen in Art. 3 en 4 genoemd.

ART. 8.

De bondsvergadering is gerechtigd, voor de jaren, waarin het grootste deel der troepen (Auszug) door den actieven dienst op buitengewone wijze in beslag is genomen, de krijgsbelasting tot op het dubbele bedrag te verhoogen.

ART. 9.

De ouders zijn voor de krijgsbelasting der minderjarigen en der met hen in dezelfde huishouding levende meerderjarige zoons aansprakelijk.

ART. 14.

Het jaar, waarin de belasting verschuldigd is, begint met den 1° Januari.

De kantons leveren de helft van de bruto-opbrengst der geheven krijgsbelasting, jaarlijks uiterlijk einde Januari van het op het belastingjaar volgende jaar, aan den Bond in.

De bondsvergadering zal bepalen, welk gedeelte van het aan de bondskas toekomende bruto-bedrag ten bate van het militaire pensioenfonds zal worden gebruikt. 1)

1) In de besluiten der bondsvergadering van 29 Mei 1874, leest men o. a. Art. 42. De uitgaven van den Bond worden bestreden:
e, uit de helft van de bruto-opbrengst der door de kantons geïnde krijgsbelasting.
De jaarlijksche opbrengst bedraagt ongeveer 2.000.000 frs.

BIJLAGE 2.

Oostenrijk. Wet van 13 Juni 1880, betreffende de
krijgsbelasting (Militärtaxe), het krijgslas-
tingfonds (Militärtaxfonds) en de ondersteuning
van hulpbehoevende gezinnen van gemobili-
seerden.

1. *Bepalingen omtrent de krijgslasting.*

§ 1.

Tot betaling van de krijgslasting zijn verplicht:

1°, diegenen, welke wegens ongeschiktheid voor den krijgs-
dienst zijn vrijgesteld;

2°, diegenen, welke vóór den voleindigden dienstplicht wegens
ingetreden ongeschiktheid uit het militair verband zijn ont-
slagen, voor het geval althans, dat de ongeschiktheid niet als
een gevolg van den dienst moet worden aangemerkt;

3°, diegenen, welke vóór het verstrijken van den wettelijken
termijn van den dienstplicht de Monarchie verlaten.

Voor hen, die nog voor het in werking treden dezer wet
in een der voormelde punten vielen, begint de verplichting
tot het betalen van de krijgslasting, met het jaar waarin
deze in werking treedt.

§ 2.

De belastingplicht strekt zich uit over ieder weerplichtig
dienstjaar, dat nog doorloopen zou moeten worden.

§ 3.

De jaarlijksche belasting bedraagt:

in de eerste klasse	100 florijnen
met 10 verminderende in de 10 ^e klasse .	10 »

in de elfde klasse	5 florijnen
» » twaalfde klasse	3 »
» » dertiende klasse	2 »
» » veertiende klasse	1 »

De bepaling in welke klasse men zal worden ingedeeld, geschiedt jaarlijks en wel in verband met het vermogen, met het zuiver inkomen van den belastingplichtige en het in verband daarmee door hem verschuldigde bedrag aan directe belasting. 1)

Het bedrag van één florijn zal als jaarlijksche belasting worden betaald, door zoodanige belastingplichtigen, wier inkomsten slechts het gewone dagloon bedragen en die gelijktijdig geen directe belasting betalen.

§ 4.

Belastingplichtig zijn behalve de in § 1 genoemde weerplichtigen ook de ouders — resp. grootouders — dezer weerplichtigen en wel zoolang als deze overeenkomstig het burgerlijk recht voor hun onderhoud verantwoordelijk zijn.

Deze belastingplicht treedt slechts in voor het geval de in § 1 aangeduide schatplichtige geen eigen vermogen of inkomen bezit. Voor de bepaling der hoegroothed van de belasting gelden de voorschriften van § 3 met dien verstande dat het tot maatstaf dienende bedrag aan directe belasting gedeeld wordt door het aantal kinderen of kleinkinderen.

§ 5.

Van de betaling der krijgsbelasting zijn vrijgesteld:

1°, zij, die door lichamelijke of geestelijke gebreken buiten staat zijn, in hun onderhoud te voorzien en evenmin toereikend vermogen of inkomen bezitten;

2°, zij die armlastig zijn;

3°, de weerplichtigen, die voor 1875 weerplichtig zijn geworden.

1) Volgens Carl Glückmann. Das Heerwesen der Oest-Ungar. Monarchie 1894, is voor Hongarije het minimum der krijgsbelasting op 3. fl. gebracht.

§ 6.

De belastingplicht houdt op:

- 1°, door den dood van den belastingplichtige;
- 2°, wanneer de belastingplichtige tot de sub 1 en 2 van § 5 genoemde categorie gaat behooren.

§ 11.

Uit de opbrengsten der krijgsbelasting, die jaarlijks in de staatsbegrooting zullen worden opgenomen, wordt een door het Ministerie van Financiën te beheeren fonds, *Militärtaxfonds*, gevormd.

Jaarlijks worden twee millioen florijnen in dit fonds gestort. De rest van de belastingopbrengst wordt bij de staatsmiddelen gevoegd, terwijl de Staat daarmede de verplichting op zich neemt om de hulpbehoevende gezinnen van gemobiliseerden te steunen.

§ 13.

Het Militärtaxfonds is bestemd:

- 1°, tot verbetering van de invalide-verzorging;
- 2°, tot verzorging van hulpbehoevende weduwen en weezen van gegageerden en van de manschappen van het staande leger (krijgsmarine en landweer) die voor den vijand zijn gevallen of ten gevolge van verwonding of ontbering in den oorlog zijn gestorven.

§ 14.

Jaarlijks wordt aan den Rijksraad van dit fonds rekening gedaan.

In geval van oorlog kan dit fonds tot de in deze wet bepaalde doeleinden geheel worden verbruikt.

In Hongarije bestaat een op de Oostenrijksche grondslagen gevestigde belasting de Militär Befreiungs-taxe waarbij het te betalen minimum 3 florijn bedraagt. Voorts betaalt Hongarije in de sub § 11 genoemde bijdrage een som van 857470 fl.

BIJLAGE 3.

Frankrijk.

Art. 35 van de Wet op de legerorganisatie luidt als volgt :

§ 1. A. partir du 1er Janvier qui suivra la mise en vigueur de la présente loi, seront assujettis au paiement d'une *taxe militaire* annuelle ceux qui par suite d'exemption, d'ajournement, de classement dans les services auxiliaires ou dans la seconde partie du contingent, de dispense, ou pour tout autre motif bénéficieront de l'exonération du service dans l'armée active.

§ 2. Sont seuls dispensés de cette taxe :

1°. Les hommes réformés ou admis à la retraite pour blessures reçues dans un service commandé ou pour infirmités contractées dans les armées de terre ou de mer.

2°. Les contribuables se trouvant dans un état d'indigence notoire.

§ 3. La taxe militaire se compose de : 1°, une taxe fixe de six francs ; 2°, une taxe proportionnelle égale au montant en principal de la cote personnelle et mobilière de l'assujetti :

Si cet assujetti a encore ses ascendants du premier degré ou l'un d'eux la cote est augmentée du quotient obtenu en divisant la cote personnelle et mobilière de celui de ses ascendants qui est le plus imposé à cette contribution, en principal, par le nombre des enfants vivants et des enfants représentés du dit ascendant. Au cas de non — imposition des ascendants du premier degré, il sera procédé comme il vient d'être dit sur la cote des ascendants du second degré, en tenant compte des enfants de l'ascendant de chaque degré.

Il n'est plus tenu compte de la cote des ascendants lorsque l'assujetti a atteint l'âge de trente ans révolus et qu'il a un domicile distinct de celui de ses ascendants.

§ 4. La taxe fixe et la taxe proportionnelle sont réduites à proportion du temps pendant lequel l'assujetti n'a pas bénéficié

de l'exonération établie à son profit dans le service de l'armée active.

La taxe fixe n'est pas due par les hommes exemptés pour des infirmités entraînant l'incapacité absolue du travail.

§ 5. La taxe est établie au 1er Janvier pour l'année entière. Elle cesse par trois ans de présence effective des assujettis sous les drapeaux ou par leur inscription sur les registres matricules de l'inscription maritime.

Elle cesse également à partir du 1er Janvier qui suit le passage de la classe de l'assujetti dans la réserve de l'armée territoriale.

§ 6. La taxe militaire est due par l'assujetti. A défaut de paiement constaté par une sommation restée sans effet, elle est payée en son acquit par celui de ses ascendants dont la cotisation a été prise pour élément du calcul de la taxe.

Les ascendants ne sont plus responsables quand la taxe cesse d'être calculée sur leur côte.

En cas de retard de paiement de trois douzièmes consécutifs, constaté par un commandement resté sans effet, il sera dû une taxe double pour les douzièmes échus et non payés.

§ 7. Il est ajouté au montant de la taxe :

1. Cinq centimes par franc pour couvrir les décharges ou remises, ainsi que les frais d'assiette et de confection des rôles. En cas d'insuffisance, il est pourvu au déficit par un prélèvement sur le montant de la taxe.

2. Trois centimes par franc pour frais de perception.

§ 8. Un règlement d'administration publique déterminera les mesures nécessaires pour l'exécution du présent article, qui n'aura pas d'effet rétroactif.

Opbrengst. In 1891, het eerste jaar der heffing, bedroeg de totale opbrengst slechts 561110 frs. waarvan 45153 frs. onkosten moesten worden afgetrokken, dus feitelijk 515957 frs. Dit geringe bedrag moet worden toegeschreven aan de slechte toepassing van de wet door de burgerambtenaren. De opbrengst was geraamd op 1.704.000 frs. Van de 87200 die belasting plichtig waren, werden wegens onvermogen 25532 personen

vrijgesteld; met het uitreiken van bewijzen van onvermogen werd onverantwoordelijk gehandeld; van daar de verhouding van 2 onvermogenen op 7 belastingplichtigen. Later steeg de opbrengst gaande weg. — *L'Avenir Militaire*. N. 1683.

Volgens de *Annuaire de l'économie politique et de la statistique* van *Block*. 1899 waren voor dat jaar de vermoedelijke uitkomsten als volgt :

TAXE MILITAIRE.

Nombre d'articles comprenant une taxe fixe.	653147
Une taxe proportionnelle calculée d'après la cotisation de l'ascendant seulement	468856
De l'assujetti	45452
De l'ascendant et de l'assujetti	77809
	<hr/>
	592117

Tableau des taxes à imposer pour l'exercice 1899.

Taxe militaire. frs. 2 321.750

BIJLAGE 4.

Griekenland 1). In Griekenland wordt Krijgsbelasting (Chrimatikon timina) geheven van de dienstplichtigen, die niet bij het staande leger worden ingedeeld.

Geen vrijstellingen worden verleend, geen indeeling bij de reserve — anders dan na afloop van den wettelijken dienst bij het actieve leger — heeft er plaats, dan nadat het verschuldigde is voldaan. Dit bedraagt voor de als kostwinners vrijgestelden 100 drachmen (1 drachme = ± f 0.50) en wordt voor weezen met jongere broeders of zusters teruggebracht op 50 drachmen.

Zij, die bij de reserve worden ingedeeld zonder eerst twee jaren onder de wapenen te zijn geweest, betalen hiervoor 150 drachmen. Moeten oorspronkelijk vrijgestelden toch worden ingelijfd, dan wordt hun een deel van de betaalde belasting uitgekeerd, naarmate van den tijd, dien zij onder de wapenen moeten blijven.

Portugal. Met de rekruteeringswet van 12 Sept. 1887 werd in Portugal een krijgsbelasting ingevoerd.

Deze was verschuldigd door:

- 1°, hen, die van den militairen dienst zijn vrijgesteld, wegens te kleine lengte, ziekelijke gesteldheid of gebreken;
- 2°, hen, wier inlijving is verdaagd wegens de bovengenoemde redenen; in het belang van hunne studiën of hun vakonderwijs; wegens broederdienst dan wel wegens onmisbaarheid in eenig landbouwbedrijf of eenige industriele onderneming;
- 3°, hen, die van den werkelijken dienst zijn vrijgesteld, hetzij

1) *Militaire Spectator*. 1896, blad: 377 e.v.

als kostwinners, hetzij als studenten in de godgeleerdheid, dan wel omdat zij hunne studiën hebben voltooid op een der in de Wet genoemde inrichtingen van hooger onderwijs;

4°, hen, die na de loting niet worden opgeroepen voor den werkelijken dienst;

5°, hen, die zich door een broeder doen vervangen;

6°, hen, die verlof hebben bekomen wegens ziekte, welke niet als een gevolg van den dienst is te beschouwen;

7°, de vrijwilligers, die in de reserve zijn overgegaan, wat alleen kan geschieden na het afleggen van een voldoende examen.

De jaarlijks verschuldigde som bedraagt 3000 Reis (1000 R. = f 2.70) voor de onder 2, 3 en 7 genoemden en 2500 Reis voor de overigen.

Vrijstelling van deze belasting wordt alleen verleend aan beelden en aan hen, die niet in staat zijn in hun levensonderhoud te voorzien.

Deze wet werd 27 Sept. 1895 gewijzigd en aan de dienstplichtigen werd vergund vrijstelling van dienst te koop voor een bedrag van 150000 Reis, dat op 50000 en 25000 wordt teruggebracht, indien resp. 6 en 15 maanden onder de wapenen zijn doorgebracht.

De opbrengst wordt uitsluitend besteed om de 2de reserve eenigszins soldaat te maken hetgeen tot nu toe, uit gebrek aan middelen niet kon geschieden.

Servië. Ieder Servisch staatsburger, die niet persoonlijk zijn militairen dienst vervult, betaalt een krijgsbelasting die het tiendedeel bedraagt van zijn aanslag in de inkomstenbelasting.

De heffing geschiedt gedurende 20 jaren: 10 jaren wegens dienstplicht bij de geregelde troepen en even lang wegens dienstplicht in den eersten ban van de militie. De opbrengst komt ten goede aan het bewapeningsfonds. Ouders zijn aansprakelijk voor de betaling.

Vrijgesteld van de krijgsbelasting zijn zij, die gerangschikt zijn in de twee laagste klassen van de personeele belasting en

zij, die in en door den dienst ongeschikt zijn geworden om hun dienstplicht verder te vervullen.

Rumenië. In Rumenië moeten de voorwaardelijk vrijgestelden — waaronder de afgekeurden niet zijn begrepen — en zij, wier komst onder de wapenen is verdaagd, krijgsbelasting betalen.

De opbrengst wordt ten bate van het leger besteed, onder anderen voor pensioenen aan onderofficieren en minderen en voor onderstand aan oud-militairen of hun gezinnen.
